Biblioteca Bucureştilor

2
Februarie
1999

REVISTA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

GHEORGHE ŞINCAI

1754 – 1816

245 de ani de la naştere

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Bucureştii de altădată

Paul Cernovodeanu – Călători străini prin Bucureşti în epoca fanariotă:
Jean Claude Flachat 2
Constantin Dapontes 3
Leonardo Panzini 4
Jean Louis Carra 4
Friedrich Wilhelm Bawr 5
Domenico Sestini 5
Ana Maria Orăşanu – Vechi zidiri bucureştene: Plumbuita 6
Adrian-Silvan Ionescu – Eleganţa urbană la cumpăna veacurilor al XVIII-lea şi al XIX-lea în Ţările Române 8

Istoria cărţii

Lizica Papoiu – Louis Felix Guynement de Keralio şi informaţiile sale despre români 12
Oprea Nedelcu – Patru cărţi cu ex-libris C. Cantacuzino, N. Mavrocordat şi Pantaleon Calliarchi în colecţiile Bibliotecii "V.A. Urechia" Galaţi 17

Meridian biblioteconomic

Rossela Caffo – Italia 21
Silvia Păun – Responsabilitatea cărţii în pragul mileniului al III-lea 24

Cultură şi Cartier

Iulian Scoipan – Redescoperirea conştiinţei comunitare 25

Autografe contemporane

Vasile Băran – Spargerea Bibliotecii 28
– Microsioane 29

Itinerar francofon

Teofil Bălaj – Albumul Magdalenei Rădulescu (III) 30

Agenda culturală

Şerban C. Andronescu – Note din SUA 32
* * * – Noutăţi editoriale 34

Calendarul evenimentelor culturale - februarie 1999 37

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureştii de altădată

Călători străini prin Bucureşti în epoca fanariotă

Jean Claude Flachat

Acad. Paul CERNOVODEANU

Comerciantul şi iscusitul artizan francez Jean Claude Flachat ne-a lăsat o sugestivă descriere a Bucureştilor din a patra decadă a secolului al XVIII-lea. El a venit în Ţara Românească între 1739-1740. Originar din Lyon, comerciant destoinic, ajuns "bazerghian başi" (căpetenie a negustorilor Seraiului la Constantinopol), Flachat era nu numai un artizan priceput ci şi literat şi un economist, ajungând să devină membru asociat al Academiei de Ştiinţe, Litere şi Arte din Lyon, autor al unor apreciate *Observations sur le commerce et sur les arts d'une partie de l'Europe, de l'Asie, de l'Afrique et même des Indes orientales*, apărute la Lyon în 1766 în două volume.

A fost îndemnat să călătorească prin Ţara Românească de nişte negustori greci veniţi să facă cumpărături la Istanbul pentru domnul muntean; convins de aceştia el i-a însoţit pe drumul lor de întoarcere până la Bucureşti. Primit bine de Constantin Vodă Mavrocordat, Flachat s-a complăcut la Curtea din Bucureşti, mai ales în societatea învăţatului boier Andronache Vlasto, cu care a ţinut cele mai strânse legături.

Flachat scrie despre Bucureşti astfel: "Este un oraş deschis, destul de mare, aşezat pe un şes roditor de grâne şi păşuni, acoperit cu pomi. Sunt peste 300 de biserici, nu e una care să nu fie închinată vreunei mănăstiri de călugări greci; ele reprezintă monumentele evlaviei voievozilor..., care au voit să-şi veşnicească amintirea prin aceste zidiri. Domnul Constantin tinde la preţuire printr-un mijloc diferit... Sunt destule biserici, fiecare stradă îşi are pe a ei; i s-a părut de prisos să le mai sporească numărul. De aceea...s-a hotărât pentru construirea unui bezestan... este o mare clădire pătrată cu prăvălii împrejur ca în piaţe, ce nu vor putea fi ocupate decât de negustori străini, munteni, greci, turci sau unguri, dar nici unul din ei nu-şi poate aşeza acolo reşedinţa lui; vinde mărfurile pe care le-a adus şi este silit apoi să plece după ce şi-a isprăvit vânzarea. Dacă vrea să se aşeze în oraş, mai marele breslei e însărcinat să-l ajute a-şi face locuinţă...Am străbătut întreg oraşul cu kir Andronache. Era prea luminat şi avea prea mult gust ca să creadă că m-aş putea opri să admir case joase, fără regularitate, străzi inegale şi neîndestul de largi, biserici de o arhitectură foarte comună şi mănăstiri care nu aveau demn de relevat decât cel mult mărimea lor...Mă conduse la conacul voievodului, care se resimte, ca şi palatul său, de întâia lor menire. Erau mănăstiri pe care domnii, înaintaşii lui, le împodobiseră puţin. Cea mai mare parte din casele noastre nobile de mâna a doua au mai multă înfăţişare şi nu e la noi nici una care să nu fie tot atât de bine mobilată. Urmarăm cursul râului Dâmboviţa, este foarte repede şi apa nu-i lipseşte niciodată; acolo se află un foarte mare număr de mori, mecanismul lor n-are nimic aparte. N-am amintit de ele decât datorită faptului că au dat prilej lui kir Andronache, arătându-mi pe acelea care sunt la poarta palatului, să-mi vorbească despre grădinile care erau în foarte proastă stare, iar toate havuzurile erau stricate, neaflându-se nimeni destoinic în ţară ca să le dreagă, deşi Vodă nu s-ar fi uitat la cheltuială. Mă oferii să-i dau planul unei pompe, care ar pune în mişcare nu numai havuzurile, dar ar aduce apă în toate încăperile în care s-ar dori".

Mănăstirea Văcăreşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Domnul a fost încântat de sfatul călătorului, dar Flachat îi potoli graba, prevenindu-l că lucrul nu poate fi făcut atât de lesne, deoarece trebuiau aduşi meşteri pricepuţi din Germania sau Ungaria. În plimbările sale Flachat nu a reţinut dintre biserici decât Văcăreştii, ctitoria tatălui lui Constantin Vodă. "Nu voi descrie această mănăstire" spune el, "seamănă mai mult cu o cazarmă. N-am văzut vrednic de luare aminte decât un portic care face înconjurul curţii şi care formează acolo două galerii frumoase. Biserica este cea mai arătoasă pe care o ştiu eu de la greci; se arată câteva icoane bunişoare". După câteva luni petrecute în Bucureşti, auzind unele zvonuri despre mazilirea lui Mavrocordat şi temându-se de eventuale represalii din partea turcilor, Flachat a părăsit ţara şi s-a înapoiat la Constantinopol.

Relatările sale, fără să vădească întotdeauna preţuire pentru vechile noastre monumente, sunt totuşi destul de însemnate, numărându-se printre puţinele descrieri ale Bucureştilor, lăsate în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Flachat, liber cugetător, adevărat francez al epocii iluministe, nu se interesează de biserici dar preţuieşte iniţiativa lui Constantin Mavrocordat de a ridica un bezestan pentru negustorii străini. Acesta nu este altul decât hanul numit mai târziu Gabroveni, aşezat în spatele palatului de la Curtea Veche, în Târgul dinăuntru, pe lângă uliţele abagiilor, mărgelarilor şi boiangiilor, la care trăgeau mai ales negustori veniţi de la Gabrovo din Bulgaria. Vizitând casele domneşti de la Văcăreşti, Flachat relevă aspectul modest al acestora şi sugerează inovaţii tehnice, instalarea unei pompe hidraulice în oraş, precum şi a unui cadran solar.

Constantin Dapontes

Constantin Dapontes (+ 1789), care a studiat la şcoala de la Sf. Gheorghe în 1730, cunoscut secretar al lui Constantin Vodă Mavrocordat iar după moartea domnului călugărit la Muntele Athos sub numele de Chesarie, a lăsat, în afara preţioaselor sale *Efemeride* şi a *Catalogului istoric*, pline de amănunte interesante pentru istoria ţărilor româneşti, şi o *Descripţiune geografică a Daciei* în care scrie astfel despre Bucureşti: "Oraşul Bucureşti cel vestit şi frumos este tronul domnitorilor; pe la mijlocul braţului său trece Dâmboviţa şi-i sărută faţa şi-i udă corpul... Dâmboviţa, râu auriu, pentru că produce aur, pe care ţiganii îl culeg şi dau la domnie, 5 ori 6 pungi pline... La Bucureşti se află lăcaşul Născătoarei ce se numeşte Sărindar, gloria Valahiei, pentru minunile zilnice săvârşite la fiecare şi întâmplate chiar mie. Este şi o mănăstire ce are un spital obştesc şi cu clopotniţă ce-i vrednică de văzut şi care se numeşte Colţea, edificiu ridicat cu mare cheltuială de acel Mihail Cantacuzino Brâncoveanu, spătar şi moş al acelui vestit şi bogat domnitor Constantin. (...) Bucureştii întrec pe Iaşi în toate. La Iaşi sunt ca la 5000 case, iar la Bucureşti 15.000, precum este cunoscut tuturor".

Într-o epistolă adresată la 18 august 1759 marelui vornic Constantin Dudescu, Dapontes preamăreşte Bucureştii astfel: "... Din frunte ca din răsărit apare strălucitul Bucureşti, auritul Bucureşti, superbul şi prea gloriosul tron al Domnitorilor şi prea însemnat...Gloria domnitorilor...fala valahilor...Dar nenorocită Valahie! Mănăstirile tale <sunt acum> fără călugări, călugării fără egumeni, egumenii fără Dumnezeu, Dumnezeul tău fără răzbunare, oraşele tale şi satele fără creştini, creştinii fără legi şi legile fără urmare!..."

Într-adevăr, starea maselor populare din Ţara Românească, din punct de vedere social-economic supuse cruntei tiranii turceşti şi lăcomiei fanarioţilor autohtoni, era una din cele mai jalnice; cu toată înflorirea comerţului care adusese belşug numai în rândurile târgoveţilor şi negustorilor bogaţi, dările excesiv de grele, foametea, prădăciunile turcilor şi împilările clasei stăpânitoare, aruncaseră norodul într-o cruntă mizerie. În Bucureşti răzmeriţele amintite reflectau desigur nemulţumirile poporului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Leonardo Panzini

Leonardo Panzini (1739-1807), cărturar napolitan, a fost chemat de Alexandru Ipsilanti în 1776 la Bucureşti ca profesor de limba italiană pentru beizadelele sale Constantin şi Dumitru; el a stat în ţară doi ani, până în 1778, în care timp a întreţinut corespondenţă cu abatele P. Deodato Marone din Italia, informându-l asupra aşezării geografice a Munteniei, a produselor sale naturale, sistemului de guvernământ, stării religioase, istoriei contemporane etc. Într-una din epistolele sale, scrisă la 26 iulie 1776, Panzini descrie astfel Bucureştii: "Oraşul este aşezat într-un şes întins, pe râul Dâmboviţa care-l împarte în două. Este alcătuit într-un chip de care nu-şi poate face idee cineva. Afară de un cartier unde sunt adunaţi toţi negustorii şi care e clădit nemţeşte, tot restul are înfăţişare de sat; casele sunt răspândite ici şi colo, fiecare având grădiniţa ei. Străzile însemnate sunt podite cu lemn, lucru pentru mine nou şi curios. Acest pavaj e bun pentru a evita noroiul, care este groaznic când plouă, dar foarte neplăcut pentru cine merge cu careta, de-i trece cuiva şi încurcătura de intestine şi după ce a avut-o zece ani în şir. Numărul bisericilor este uimitor în acest oraş. Ajunge aproape până la 300. La fiecare zece paşi întâlneşti câte o biserică, sau un schit, sau o mănăstire, dar ar trebui 15 până la 20 dintre acelea ca să alcătuiască o mănăstire de a noastră de mărime mijlocie. Oraşul este destul de populat. El numără 7000 de case şi aproape 20.000 de locuitori, printre care valahi, greci, bulgari şi alţii. Sunt şi mulţi nemţi fugiţi aici din Transilvania. Sunt vreunul sau doi italieni şi cam tot atâţia francezi. Boierii de la Curte vorbesc italiana sau franceza cu străinii; între ei vorbesc întotdeauna greceşte. Limba valahă nu se vorbeşte de fapt la Curte, unde cea mai mare parte dintre dregătorii care o alcătuiesc sunt greci şi ţarigrădeni şi care fie că n-o înţeleg, fie că se feresc s-o vorbească".

Descrierea oraşului făcută de Panzini este sugestivă, însă datele demografice pentru populaţie şi diferiţii străini aşezaţi aici nu sunt exacte fiind prea mici; în schimb, se exagerează numărul bisericilor care niciodată n-au atins numărul de 300; aspectul rural al Bucureştilor, cu vreo 7000 de case răsfirate printre grădini, este verosimil şi pitoresc redat.

Jean Louis Carra

Francezul Jean Louis Carra (1745-1793), publicist cu spirit de aventurier, după ce a cutreierat multe ţări, printre care Elveţia, Germania, Anglia şi Rusia, a fost recomandat de ministrul francez de la Petersburg ca secretar pentru corespondenţa franceză a lui Grigore III Alexandru Ghica (1774-1777) domnului Moldovei şi profesor al fiilor săi. La Iaşi a stat timp de un an, şi a făcut apoi şi o călătorie în Ţara Românească. În timpul şederii sale în ţările noastre el s-a iniţiat în problemele privind guvernământul lor, administraţia, starea economică, socială şi religioasă, publicând ulterior informaţiile căpătate într-o lucrare apărută în 1777 la Paris, intitulată *Histoire de la Moldavie et de la Valachie*. Din această întinsă operă, care a stârnit multe comentarii, polemici şi discuţii, citâm numai pasajele referitoare la descrierea Bucureştilor:

"Bucureştii, oraş aşezat pe micul râu Dâmboviţa, este capitala Ţării Româneşti. Nu s-a găsit până acum nici un monument care să ateste vechimea sa şi nici numele întemeietorului. Acest oraş este reşedinţa domnului şi e mult mai mare ca Iaşii, capitala Moldovei... Casele lui sunt construite din paiantă, lipită cu argilă şi bălegar de vacă, amestecate împreună şi tencuite pe dinăuntru şi pe dinafară cu un fel de pământ vânăt; acelea ale boierilor mari... sunt zidite în piatră; ele sunt mai toate în formă de cruce şi n-au deasupra parterului decât un singur cat, străbătut pe dinăuntru de o largă galerie în cruce, care lasă la fiecare intrând o mică încăpere unde se cuibăreşte stăpânul şi cu familia sa. Mobilele obişnuite constă din laviţe care ocupă două din trei părţi ale odăii în lung şi în lat, ridicate la un picior sau un picior şi jumătate de la pământ şi acoperite cu saltele de lână sau de paie, după cum e averea fiecăruia, căptuşite cu postav sau cu pânză vopsită şi înconjurate cu perne din aceeaşi stofă. La unii se găsesc şi scaune şi mese de lemn, dar aceasta e un lux european, păstrat doar pentru străini, căci...valahii şi grecii lenevesc toată ziua, cu picioarele încrucişate, pe sofalele lor şi mănâncă împrejurul unei mese rotunde...Oraşul Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

poate să numere aproape 60.000 de locuitori... nu este înconjurat de ziduri şi casele sunt răsfirate ici şi colo pe câmpie. Palatul domnului Ţării Româneşti nu e mai frumos ca cel al domnului Moldovei, dar capitala celui dintâi are un număr mai mare de biserici, de mănăstiri şi de case boiereşti...<Aici> se găsesc cafenele turceşti, prăvălii destul de încărcate cu stofe şi mărchitănii...Domnul şi-a aşezat în capitală o şcoală căreia îi dă numele pretenţios de gimnaziu, unde vreo doi sau trei călugări neştiutori dau lecţii de limba latină, greacă şi de teologie".

Observaţiile lui Carra asupra Bucureştilor sunt destul de exacte, iar amănuntele pe care le dă asupra caselor şi mobilierului sunt dintre cele mai interesante. Francezul nu se poate obişnui cu felul de viaţă fanariot pe care-l critică, condamnând trândăvia boierilor care se complăceau într-o viaţă parazitară. Numărul populaţiei de 60.000 de locuitori indicat de Carra credem că este destul de aproape de adevăr, privit în raport cu cifra dată de recensământul de la sfârşitul secolului. Interesul său de a afla vechimea oraşului denotă preocupări mai largi, care vor fi întâlnite mai cu seamă la Franz-Joseph Sulzer. Găsim însă nedreaptă şi superficială aprecierea sa asupra şcolii de la Sf. Sava, unde predau materiile nu câţiva călugări neştiutori ci dascăli şi retori de seamă ai elenismului printre care s-au numărat Sevastos Kimenitul, Gheorghe Hypomenas din Trebizonda şi alţii.

Friedrich Wilhelm Bawr

Din aceeaşi perioadă, s-a păstrat preţioasa statistică a Ţării Româneşti întocmită de generalul rus Bawr. Friedrich Wilhelm Bawr (1731-1783), general şi inginer militar de origine germană, s-a distins în campania din 1769-1770 împotriva turcilor, sub comanda vestitului Rumianţev. Cu ocazia şederii sale în ţara noastră, el a întocmit un amplu memoriu privind situaţia geografică a Munteniei şi Olteniei, forma de guvernământ, veniturile, organizarea economico-socială şi administrativă, încheind cu o enumerare a oraşelor, târgurilor şi satelor în ordinea judeţelor şi a plăşilor. Generalul a fixat cu precizie coordonatele geografice ale Bucureştilor (44^0 25' 45" latitudine nordică şi 43^0 48' longitudine), prezentând următoarele date statistice asupra Capitalei: "Bucureşti (Buccorest) oraş împărţit în 64 de mahalale; aici se află 28 mănăstiri şi 31 de biserici în piatră, 20 de lemn, 10 schituri, un palat domnesc, o şcoală publică, 35 case de boieri şi 7 hanuri (entrepôts) zidite în piatră" (adică boltite). Bawr s-a slujit probabil şi de datele marii catagrafii a Ţării Româneşti întocmită în vremea administraţiei ruse între 1772 şi 1773.

Domenico Sestini

Un alt călător străin, eruditul naturalist, arheolog şi numismat italian Domenico Sestini (1750-1832), a venit de la Constantinopol la Bucureşti în toamna anului 1779 spre a-şi oferi serviciile lui Ipsilanti ca secretar şi educator al fiilor săi. Sestini soseşte în Bucureşti la 4 octombrie 1779, fiind primit de Stephan Raicevich, care îndeplinea pe atunci funcţia de secretar al domnului. În tot timpul călătoriei, el a descris pe larg regiunile parcurse prin Bulgaria şi câmpia dunăreană, însă relatările sale referitoare la Bucureşti se rezumă la: Oraşul Bucureşti "este aşezat într-o câmpie joasă şi întinsă, lângă râul Dâmboviţa care-l străbate şi şerpuieşte prin mai multe locuri". Speranţele italianului de a ocupa o slujbă la Curtea domnească nefiind realizate, Sestini hotărî să se reîntoarcă în patrie. El găsi prilejul nimerit de a însoţi în Italia pe fiii ministrului celor Două Sicilii la Constantinopol, Constantin şi Carlo de Ludolf, care tocmai sosiseră în Bucureşti la 13 mai 1780, în drum spre Viena. Tinerii au venit de la Constantinopol, în tovărăşia cavalerului François Auguste de Saint-Priest, fratele ambasadorului francez la Poartă şi a comandantului Johann Herbert, fratele baronului Peter Philipp von Herbert-Rathkeal, internunţiul Austriei. Ajungând în Bucureşti ei au fost primiţi numaidecât de Raicevich, care-i prezintă a doua zi domnului. Iată cum descrie Constantin de Ludolf şederea sa în Bucureşti, într-o scrisoare adresată tatălui său, ministrul Gulielmo de Ludolf:

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

"15 mai 1780 ... Domnul ne primi bine şi ne vorbi frumos în italiană... Are o faţă frumoasă şi prietenoasă... Văzurăm de asemenea pe beizadelele, fiii săi care ne primiră la fel cu politeţe şi prietenie. Şederea la Bucureşti este destul de tristă. Este foarte cald şi acuma, vara, aerul este aici nesănătos din cauza râului Dâmboviţa care-l străbate şi din pricina bălţilor care-l înconjoară... Am luat masa joia trecută la domn... La ora prânzului a trimis trăsura ca să ne ia şi merserăm cu secretarul (adică Raicevich) la dânsul...Ne primi într-un chioşc turcesc şi după câtva timp ne aşezarăm la masă într-un alt chioşc în faţa cestuilalt. Servitul se făcea după obiceiul nostru... Domnul era aşezat într-un jilţ mare de catifea roşie iar domnul cavaler (Saint-Priest) şi cu mine eram aşezaţi lângă dânsul. După masă, ni se serviră cafele şi narghilele şi după câtva timp, domnul ne propuse o plimbare la Cotroceni, o mănăstire greacă (adică ortodoxă) la o oră (distanţă) de oraş... Se urcă singur în careta sa, iar noi în altele două cu beizadelele, care după plimbare, ce n-a fost prea lungă, ne conduseră acasă şi se duseră la baia aflată nu la prea mare depărtare de locuinţa noastră. Am mers după aceia să-i vedem şi noi la baie, unde ne-au asurzit urechile un taraf de ţigani... Suntem îndestulaţi cu de toate de către domn. Cel puţin pâinea este foarte bună, căci sunt aici mulţi brutari nemţi, fugiţi din Transilvania, care o fac tot aşa de bună ca şi la Viena". Părăsind oraşul la 27 mai împreună cu tinerii Ludolf, pe la Cotroceni (amintind ridicarea m-rii de către Şerban Cantacuzino şi legenda întemeierii sale), Domenico Sestini îşi notează din nou impresiile de călătorie străbătând Ţara Românească pe la Floreşti, Găeşti şi Curtea de Argeş în drum spre Turnu Roşu, pe unde drumeţii urmau să treacă în Ardeal. Relatările lui Sestini în această ultimă etapă a drumului său prin ţara noastră sunt deosebit de interesante, atingând probleme arheologice, istorice şi de ştiinţe naturale neîntâlnite la alţi călători, însă observaţiile şi cercetările sale depăşesc preocupările studiului de faţă.

Scrisoarea lui Constantin Ludolf înfăţişată mai sus reprezintă în schimb un document de valoare mai mult anecdotică, schiţându-ni-se câteva crâmpeie din moravurile fanariote, fără a prezenta însă aspecte prea variate sau inedite.

În jurnalul de călătorie din 1780 al ataşatului comercial al Poloniei la Constantinopol, W. Chrzanowski, se află numai o singură ştire privitoare la Academia domnească din oraş: "Bucureşti, capitala Valahiei are o şcoală destul de bună în care se învaţă limba latină şi greacă clasică".

Vechi zidiri bucureştene: Plumbuita

Ana Maria ORĂŞANU

"Bucureştii au sprâncene: M.rile Radu-Vodă şi Mihai-Vodă;
în loc de gene, Cotrocenii şi Văcăreştii,
iar în loc de nas – Plumbuita,
renumitul metoh al Xiropotamului".
Dapontes

Ctitoria voievozilor munteni, numită la început "M.rea de la podul Colentinii" şi ulterior "Plumbuita" (după învelitoarea din tablă de plumb a bisericii), a fost ridicată în nord-estul aşezării, acolo unde drumul Buzăului, principală rută comercială către Moldova întâlneşte râul Colentina. Amplasamentul ales avea şi alt avantaj, considerat ca punct important în strategia defensivă a oraşului medieval, datorită configuraţiei naturale a terenului şi distanţei apreciabile faţă de vatra sa.

Istoria aşezământului întemeiat de Petru cel Tânăr (1559-1568), fiul lui Mircea Ciobanul (1527-1538; 1541-1561) şi al Doamnei Chiajna, cuprinde numeroase momente în care zidurile Plumbuitei au fost martore la aprige confruntări armate. În 1595, luptele lui Mihai Viteazul (1593-1601) cu turcii conduşi de Sinan Paşa au trecut prin foc şi sabie tot oraşul, de la Radu-Vodă până la Plumbuita. Domnul a făcut însemnate danii pentru a ajuta la repararea mănăstirii. Tot pe dâmbul Plumbuitei, în 1632, Matei Basarab (1632-1654) s-a înfruntat cu cel care încerca să-i uzurpe tronul rivalul său, Radu-Iliaş, învingându-l după o luptă de două zile.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mănăstirea cu aspect de fortăreaţă a fost martoră la evenimente fierbinţi din istoria bucureşteană şi în sec. al XIX-lea. Acolo s-au refugiat eteriştii în 1821 şi tot acolo au fost întemniţaţi participanţii la revoluţia din 1848.

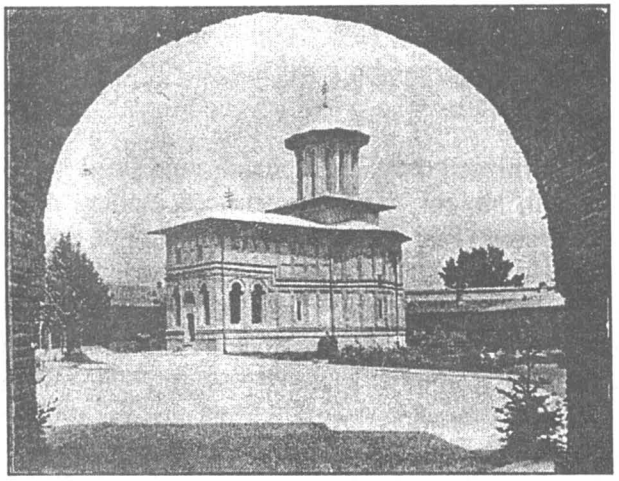

Mănăstirea Plumbuita

De altfel, trebuie precizat că Plumbuita a fost o mănăstire a oraşului, o mănăstire orăşenească, ridicată şi înzestrată de domnii Ţării Româneşti. Existenţa sa a fost strâns legată de viaţa oraşului, iar economic a fost dependentă de veniturile furnizate de proprietăţile din oraş dobândite încă din sec. al XVII-lea. Aşadar, mai puţin terenurile, vadurile cu mori stăpânite în jur, şi mai mult veniturile aduse de cele 15 prăvălii şi "baia cea mare a oraşului", situată "mai jos de Curtea domnească, lângă râu" au sporit averea m.rii, bogăţiile sale susţinând şi mănăstirea athonită Xiropotam, al cărui metoh devenise din 1585. Prin Legea secularizării din 1863, Plumbuita a încetat să funcţioneze ca mănăstire şi a rămas biserică de mir. Treptat, clădirile s-au degradat. În perioada anilor 1933-1956, ruinele triste au fost salvate şi restaurate. Aspectul dobândit atunci se păstrează şi în prezent.

Incinta cu plan neregulat închide între ziduri puternice construcţii cu caracter de unicat în arhitectura bucureşteană: casa domnească, cele câteva chilii şi cuhnia, iar în centru, biserica triconc cu turlă pe naos şi pridvor deschis. Toate acestea au fost realizate în perioada rezidirii mănăstirii de către Matei Basarab, cel de-al treilea ctitor al aşezământului. Doar turnul-clopotniţă, construit după cutremurul din 1802 este o zidire mai nouă. Arhitectura lui preia volumetria şi o parte din plastica fostului turn, iar la nivelurile doi şi trei inserează elemente de plastică specifice tipologiei de la mijlocul sec. al XIX-lea.

Farmecul şi valoarea componentelor de arhitectură civilă – cuhnia, fosta bucătărie acoperită cu o măiastră suprapunere de bolţi care permitea iluminarea şi ventilarea naturală permanentă, precum şi casa domnească cu binecunoscutul şir de arcade la etaj, folosită mai mult ca stăreţie, sunt mărturii preţioase ale artei constructorilor lui Matei Basarab, păstrate în forme pure, nealterate de transformări ulterioare. Biserica este edificiul cel mai interesant. Deşi transformată, ea îşi menţine imaginea exterioară, specifică aceleiaşi epoci, cu silueta elansată şi decorul arhitectonic al faţadelor. Minuţia şi perfecţiunea execuţiei, atât la elementele decorative din zidărie de cărămidă: brâul median cu registre de zimţi şi toruri, şi panourile delimitate de ciubuce semicirculare, cât şi la excepţionalele sculpturi în piatră ce înnobilează ancadramentele ferestrelor şi portalul vestic, dau măsura gustului rafinat al voievodului, recunoscut pentru ampla sa operă ctitoricească.

Şi astăzi, în salba ansamblurilor medievale ce înconjoară Capitala, Plumbuita continuă să fie o mănăstire a oraşului. Repusă în drepturi, viaţa monahală îşi păstrează tradiţiile spirituale, dar şi pe cele meşteşugăreşti ce au făcut-o celebră în trecut. Renumit centru al picturii murale, al sculpturii în piatră şi lemn, atelierele călugărilor de aici au contribuit la înfrumuseţarea multor alte lăcaşuri din ţară. Acestei înalte arte i-a slujit şi cel care decenii de-a rândul a păstorit comunitatea Plumbuitei, părintele-stareţ Simeon Tatu, care a încetat din viaţă recent, lăsând în urmă minunate creaţii artistice, cum este fresca bisericii.

Bibliografie selectivă: din **Fondul de Istorie locală al Bibliotecii Municipale "M. Sadoveanu"**

1. Ion Sachelărescu, *Din istoria Bucureştilor. Plumbuita*, Bucureşti, 1940.
2. Corina Popa, *Mănăstirea Plumbuita*, Bucureşti, 1968.
3. Nicolae Iorga, *Conducător istoric la bisericile din Bucureşti şi împrejurimile imediate*, Bucureşti, 1935.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Eleganța urbană la cumpăna veacurilor al XVIII-lea și al XIX-lea în Țările Române

Adrian-Silvan IONESCU

Ceea ce frapa pe toți călătorii străini prin Țările Române la finele secolului al XVIII-lea și începutul următorului era bogăția și fastul veșmintelor purtate de orășenimea bogată și de boierime. Nimeni nu-și refuza plăcerea de a se îmbrăca în materiale scumpe, de a purta bijuterii, de a fuma din ciubuce de spumă de mare bătute în nestemate și de a se plimba în trăsură. Nuanțele cele mai strălucitoare, cele mai contrastante și țipătoare, se întîlneau pe străzile Bucureștilor și Iașilor plimbîndu-se cu fatuitate pe trupurile durdulii ale duducilor și coconilor, ale jupîneselor și boierilor mari. Nimeni nu se temea de cacofonii cromatice fiindcă acordurile erau totdeauna desăvîrșite în ciuda gamelor violente ce, în alt context, ar fi riscat să se excludă reciproc. Maxima prețiozitate a îmbrăcămintii era dată și de abundența de broderii din fir de aur și argint cu care erau garnisite aceste haine de zi cu zi, spre a nu mai spune nimica despre cele de sărbătoare care erau pur și simplu muiate în fireturi sclipitoare.

Luxul îmbrăcămintii și al echipajelor era, aparent, singura preocupare a claselor avute. Ostentația cu care îl arborau unii care nu aveau o avere suficient de importantă pentru a-și explica bogăția veșmintelor, concurînd chiar familiile marilor dregători și pe cea a domnitorului, a impus decretarea unor legi somptuare ce îngrădeau portul anumitor culori și anumitor texturi. Alexandru Moruzi a fost unul dintre cei mai aprigi în acest sens: în 1796 interzice cumpărarea de butci și carete de la Viena iar doi ani înainte oprise importul de stofe scumpe, basmale de preț și alte mărfuri de lux colportate de lipscani. Rezultatele acestor îngrădiri se pare că au fost minime odată ce se formase apetența pentru ele iar comercianții străini găseau aici o piață de desfacere atît de generoasă, cum nota și contele Alexandre de Langeron, amintind anul 1806: "Din toate părțile veneau în capitale negustori de mode, couturieri, croitori, iar prăvăliile din Viena și din Paris se descotoroseau de toate vechiturile care păreau foarte noi la Iași și pe care se plătea foarte scump".

Furnizorii erau în special negustorii transilvăneni, sibieni sau brașoveni, ce mediau mărfurile venite mai de departe, din Franța, Italia, Germania și, cu precădere, de la Viena. Importurile erau substanțiale, țările române fiind, prin inexistența unei industrii locale dezvoltate, un hinterland rîvnit și speculat de toți vecinii în detrimentul localnicilor avizi de lux ce, nu de puține ori, erau aduși în pragul ruinei. De la Leipzig veneau stofe fine, dantele, tulle-uri, parfumuri și bijuterii; de la Viena – cizme, ciorapi, orfevrerie, sticlărie și calești; de la Paris, tot prin intermediul Vienei, erau aduse broderii, panglici, flori artificiale, ceasuri și parfumuri; din Rusia erau furnizate blănuri scumpe și pielărie. Constantinopolul era însă principalul exportator de șaluri de cașmir, stofe turcești și levantine, fesuri, papuci și marochinărie, pietre scumpe, ciubuce de cireș și muștiuce de chihlimbar.

Aceasta nu însemna că nu existau și în țările române producători de articole de îmbrăcăminte. Mulți domnitori au inițiat și au dat un impetus antreprizelor locale. În 1766 Grigore Ghica III, în prima sa domnie în Moldova, înființează o manufactură de postav la Chipirești, de ale cărei produse se folosește chiar el. Într-o zi apare în divan îmbrăcat în haine din acel postav aspru, simplu și sobru, pentru a da o pildă moralizatoare prea luxoșilor boieri ce se luau la întrecere în excentrități și scumpete, încercînd să concureze însăși familia domnească. Ghica Vodă recursese la această metodă atît pentru a-și rușina sfetnicii cît și pentru a impulsiona meseriașii autohtoni care oricînd se puteau făli că produsele lor erau demne de un domnitor, ce le și cinstise și prețuise prin purtare. În Valahia, biv-vel clucerul Radu Slătineanu făcuse, tot cam pe atunci, o fabrică de postav la Pociovalиștea, ce se va bucura ani în șir de privilegii din partea mai multor domnitori Alexandru Ghica, Grigore Ghica, Alexandru Ipsilanti, Nicolae Caragea. Cu timpul, numărul producătorilor de articole textile și cei cu meserii aferente se mărește simțitor; de aceea este necesar să se constituie în rufeturi sau isnafuri distincte

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

uneori antagoniste. În 1803, Alexandru Vodă Ipsilanti dă un hrisov (întărit în 1814 şi de Ioan Caragea) prin care statuează drepturile rufetului boiangiilor şi clarifică o pricină a lor cu fabricanţii de şaluri şi de ghermesuturi. Tot Ipsilanti este cel care încurajează întreprinderi de acest fel cu sisteme moderne – în 1805 el acordă privilegii lui H. Gaudin şi Ioan Popa Polizoe pentru a face o filatură de bumbac "după a englezilor tertip". În 1823, Constantin Steriu înfiinţează în Valahia prima "fabrică" de testemeluri.

Dezvoltarea producţiei şi comerţului local aduc după ele bunăstarea comercianţilor. Unii sînt ei înşişi eleganţi şi preocupaţi de certificarea statutului lor prin port şi scumpetea fiecărei piese componente. Conştiinciosul negustor Alecu Vrăcăşanu ţine o evidenţă strictă a cheltuielilor şi lucrurilor ce le folosea pe la 1826. Scrupulozităţii sale îi datorăm inventarul bogat al garderobei ce o poseda, destul de heteroclită de altfel, împletind haine tradiţionale orientale şi articole după moda apuseană. El poartă, după caz, işlic de 120 lei, fes de 9-10 lei, şapcă de 18 lei sau pălărie de 4,24 lei, anteriu de cutnie (material textil obţinut din amestecarea fibrelor de mătase cu cele de bumbac, n.n.), giubea îmblănită (20 lei blana, 7 lei cusutul, 6 lei vopsitul), fermenea de 38 lei (unde numai căptuşala costa 10 lei iar cei 17 coţi de găitane 20 lei), scurteică îmblănită de 41 lei, dulamă de postav de 300 lei, ceacşiri de şal de 11 lei, două perechi de pantaloni de 18 şi 55 lei, şase perechi de cizme de diferite calităţi şi una de pantofi.

Să analizăm fiecare dintre noii termeni pe care îi aflăm acum. Işlicul este un acoperămînt de cap în formă globulară cu o bază cilindrică, făcut din carton şi acoperit cu pielicele de miel de Astrahan încă nenăscut. Era obişnuit ca işlicul unui boier divanit să aibă o circomferinţă de 1,80 m, astfel că apariţia sa era magnifică şi impunătoare. În vîrf avea un ciucure de mătase. Boierii de rangul II aveau işlicul de mai mici dimensiuni şi surmontat de un fel de perină din postav verde ori grena, în vreme ce boierii de rangul III nu-l aveau globular ci tronconic. Doar domnitorul, marele ban şi marele spătar puteau purta gugiumanul de samur cu surguci din perle şi nestemate. Fundul de postav al acestuia era alb pentru domnitor – albul, de fapt, era culoarea voievodală pe care doar Vodă şi familia sa o puteau purta. Nuanţele descreşteau în intensitate coborînd scara arhondologiei. Astfel, boierii veliţi (sau divaniţi, care formau divanul ţării şi erau, deci, miniştri) aveau dreptul să poarte roz, vernil, bleu sau roşuri, galbenuri şi albastruri puternice în vreme ce aceia de rangul II şi III aveau rezervate tonalităţile închise de brun, albastru, verde. Aceeaşi diferenţiere era făcută şi prin podoaba bărbii pe care numai veliţii o puteau cultiva după pofta inimii, lăsînd-o să le crească foarte lungă, spălînd-o şi parfumînd-o. Rangurile boiereşti inferioare puteau să-şi lase doar mustăţi.

Ceacşirii erau nişte şalvari din postav gros ce se purtau în timpul iernii; erau de obicei roşii. Giubeaua era o haină amplă, lungă, îmblănită. Fermeneaua era o haină scurtă pînă la talie, din postav, uneori îmblănită. Blana depindea de bogăţia purtătorului: putea fi jder, rîs, dihor, dar şi vulpe ori iepure pentru cei fără dare de mînă. Totdeauna însă ea era brodată pe piept şi spate cu fir de mătase ori cu fir metalic. Motivistica era fitomorfă sau geometrică, bazată pe linii moi, curbe şi spirale recurente. Pe spate decorul era înscris într-o formă generală triunghiulară. O haină aproape identică, la fel de scurtă şi de împodobită cu ceaprazuri, dar cu mînecile despicate pe toată lungimea lor, era cepchenul purtat atît de bărbaţi cît şi de femei. Acesta era însă rezervat ciubuciilor, cafegiilor, arbănaşilor şi arnăuţilor ce formau personalul administrativ şi de pază al unei curţi domneşti sau boiereşti. Totuşi, cepchenul era purtat şi de doamnele din înalta societate, care îl aveau din catifea sau mătase, cu nenumărate broderii delicate.

Peste cămaşă, un bărbat îmbrăca anteriul de cetarea vărgată, ce era petrecut peste piept şi pîntec şi încins cu un brîu din şal scump de caşmir. Era lung pînă la pămînt şi, pentru a nu stînjeni mersul, avea două crăpături în partea de jos, lateral, lungi de 25-30 cm. Peste el se îmbrăca fermeneaua scurtă în tonalităţi mai stinse iar peste ea venea giubeaua grea, din stofă de lînă merinos numită *pambriu*, îmblănită cu samur. Deşi nu erau vizibili, totuşi, pe dedesubt erau purtaţi şalvari sau ceacşiri. În picioare încălţau meşi care erau un fel de ciorapi din piele fină, fără toc, vîrîţi în papuci atunci cînd se circula prin casă ori în cizme sau pantofi grosieri cînd se ieşea afară. Meşii erau, de fapt, încălţămintea de bază pentru interior, stîndu-se cu ei pe divan, sau ţopăind la baluri, aşa cum relatează Ion Ghica: " (...) boierii cei tineri îşi lepădau giubelele şi papucii, rămîneau numai în meşi şi alergau de luau fetele şi cucoanele la joc, la poloneză, la parolă, la vals şi la ecossaise". Numai domnitorul purta papucii căptuşiţi cu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

postav roşu, celorlalţi boieri fiindu-le interzisă această nuanţă. La fel, doar marele dragoman al Porţii şi fiul său – greci din Fanar ce aveau să ajungă domni în principate ca răsplată pentru serviciile lor de tălmaci – aveau voie să poarte papuci galbeni. De la brîu era nelipsit hangerul cu mîner bătut în pietre scumpe – mai mult ornamental decît funcţional – şi din mînă şiragul de mătănii cu boabele din diamant, perle, corali, lapis-lazuli, agat sau lemn de trandafir. Despre mătănii, prinţul Charles Joseph Lamoral de Ligne, aflîndu-se la Iaşi în 1788 şi adaptîndu-se extrem de bine în societatea boierimii moldave al cărei costum şi maniere le îmbrăţişase cu totul, spune că erau folosite pentru mesaje galante prin felul de mişcare al mărgelelor preţioase care constituiau un vocabular galant între îndrăgostiţii din lumea mare ce, prin rigiditatea moralei, nu-şi puteau permite cochetăriile saloanelor apusene dar nici nu se puteau dispensa de ele.

Boierii de rangul II sau III aveau aproximativ acelaşi veşmînt şi în aceeaşi stratificare dar din alte texturi şi, evident, în altă cromatică. În loc de giubea aveau un halat neîmblănit, eventual vătuit, mai subţire sau mai gros, după sezon. Coconii purtau anteriu vărgat, mai lung sau mai scurt, după vîrste, strîns într-un brîu în care înfingeau călimara de bronz de care se foloseau la învăţătură. Pe deasupra îmbrăcau o fermenea de postav fin, bogat brodată, iar capul şi-l acopereau cu un fel de turban – dar nu de felul celor turceşti – din şal persan numit *tarabolos* sau *cealma*. Şalul se învîrtea de mai multe ori în jurul creştetului pînă lua o formă cilindrică şi plată, ca un caşcaval.

Vestimentaţia aceasta lungă şi largă nu-i împiedica totuşi pe boieri să se distreze la balurile pe care începuseră să le organizeze după 1790 în conformitate cu gusturile apusene ce le aduseseră ofiţerii imperiali austrieci şi ruşi. Părerile sînt contradictorii în privinţa eleganţei la dans şi a agilităţii participanţilor: fostul consul britanic la Bucureşti, William Wilkinson, are numai cuvinte de reproş la adresa stîngăciei boierilor ce i se par incomodaţi de hainele lor greoaie; dimpotrivă, călătorului Sir Robert Ker Porter, bărbaţii i se par deosebit de graţioşi atunci cînd îşi lepădau giubelele şi işlicele rămînînd doar într-o vestă roşie peste anteriul colant, strîns în splendidul şal de caşmir. Totuşi, turistului englez îi displace aspectul capului dănţuitorilor care, frustrat de enormul işlic globular, distona faţă de restul costumului prin ţeasta rasă, acoperită doar cu o calotă mică, roşie, care lăsa evidente urechile clăpăuge şi bărbile sau mustăţile lungi ce fluturau grotesc în pasul alert al valsului.

Boierii mai bătrîni nu dispreţuiau plimbările în aer curat, la Şosea şi mai departe, pînă la Herăstrău. Aceasta se făcea zilnic, după-amiaza, pe aproape orice vreme, vara în caleaşcă, iarna în sanie. Cei tineri călăresc. Posesia unei trăsuri era o absolută necesitate la Bucureşti sau Iaşi din cauza drumurilor proaste, pline de praf şi noroi, în ciuda podirii străzilor principale cu buşteni sub care se strîngeau apele meteorice care întreţineau glodul. Plimbarea *numai în trăsură* devenise totuşi o meteahnă a românilor, fapt ce-l va face pe Caragiale să o numească "slăbiciune naţională". În primul sfert al veacului al XIX-lea erau atît de multe echipaje în Bucureşti încît F.G. Laurençon plasa capitala Valahiei printre primele oraşe din Europa în acest sens, raportat bineînţeles la populaţie. El remarca faptul că "fiecare mic negustor are trăsura lui iar boierii le reînnoiesc pe ale lor în fiecare an". Într-adevăr, exista o puternică emulaţie între boieri în privinţa caleştii; precedentul îl crease Vodă Mavrogheni cu fastuoasele sale echipaje de cerbi cu coarnele aurite. De aceea, butcile şi trăsurile de tot felul erau articolele cele mai solicitate de la Viena la finele secolului al XVIII-lea.

Pe capră era aşezat un vizitiu în livrea sau într-o uniformă de melanj amintind de cele husăreşti; pe bancheta din spate erau aşezaţi unul sau doi arnăuţi cu fustanelă şi cepchen muiat în aur, cu brîul plin de iatagane şi pistoale, care ţineau ciubucul lung al stăpînului. Dacă se făceau călătorii mai lungi, la moşie sau în vizită la vreun vecin ori la oraş, erau înhămaţi 8 sau 10 cai ce erau mînaţi de vajnici surugii. Aceştia, prin alura lor degajată, prin comportamentul curajos, serviabilitatea şi ingeniozitatea cu care reuşeau să remedieze orice stricăciune şi să se adapteze la situaţiile dificile survenite pe parcurs, au cucerit inima tuturor călătorilor autohtoni sau străini ce au străbătut ţara conduşi de ei. Spre pildă, Xavier Hommaire de Hell îi descrie cu mult entuziasm: "(...) ei sînt unici în abilitate şi pitorească dezinvoltură cu nenumăratele lor panglici la pălăriile largi şi cu broderiile întregului costum, în special ale cizmelor ornamentate. Ai fi zis că sînt nişte muşchetari cu armele la îndemînă". Costumul lor devenise un fel de uniformă ce, mai tîrziu, în 1859, va fi chiar legiferată ca atare. Peste cămaşa albă, ţărănească, aveau un ilic, apoi o ghebă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

scurtă, de dimie albă sau cenuşie, acoperită de găitane din suitaş galben, roşu şi negru, ce desenau motive geometrice bazate pe cercuri concentrice. Un chimir lat sau brîu de lînă le strîngea mijlocul. Pantalonii din acelaşi material, largi la şolduri dar strîmtîndu-se spre glezne, numiţi *poturi*, se vîrau în cizme iar peste acestea se prindeau nişte jambiere din aceeaşi dimie şi cu acelaşi decor. Pe cap era înfundată o căciulă de oaie, scundă, sau o pălărie, după anotimp. În timpul iernii era folosită o *ipingea* amplă, cu glugă, aşijderea găitănată. Biciul lung, măiestrit împletit din piele de diverse culori, cu o codirişcă strunjită din lemn şi os, completa acest port inconfundabil al bravilor călăreţi ce-şi mînau agerii bidivii mai mult cu strigăte şi pocnituri decît cu lovituri şi şfichiuieli dureroase.

Arnăuţii boiereşti dădeau o mare atenţie armamentului cu care mai mult se înzorzonau – spre a părea cît mai făloşi, fioroşi şi bătăioşi – decît îl foloseau efectiv pentru apărarea stăpînilor. Iatagane cizelate şi nielate, avînd versete din Coran pe lamă şi mînere din fildeş sau os cu garnituri de argint, încrustate cu lapis-lazuli şi coral făceau mîndria oricăruia dintre mustăcioşii albanezi; la fel şi pistoalele cu mînere încrustate şi armături din metal preţios lucrat prin traforare şi gravare.

Cu toată stricteţea vestimentară impusă de arhondologie, nelipsiţii dandy ai oricărei epoci îşi permiteau unele libertinaje. Astfel, după răscoala din 1821 a lui Tudor Vladimirescu, printre tinerii de neam se lansase o modă voinicească, ostentativă, ce arbora un costum de melanj arnăuţesc şi panduresc. Ei se îmbrăcau cu poturi, mintean sau cepchen, pe cap puneau tarabolos iar în brîul lat înfingeau pistoale şi iatagane. Cumintele port al coconilor studioşi de altădată, care nu ieşeau din vorbele părinţilor, rămăsese undeva în urmă, ca lanţurile rupte ale robiei. Această frondă faţă de criteriile rigide ce impuneau costumul fiecăruia, cît şi ignorarea sorgintelor nobile printr-un comportament incompatibil cu ea, frust, agresiv, bătăios – ce nu de puţine ori a dus la scandaluri soldate cu nenorociri – se înscriu pe linia romantică lansată de Lord Byron ce, prin existenţa lui aventuroasă, devenise idolul tineretului de atunci. Pe la 1820-1825 unii dintre aceştia îmbrăcaseră chiar "haine nemţeşti", cu frac albastru cu nasturi de metal strălucitor, vestă şi cămaşă albă cu guler mult înălţat pe obrazul ras. Exasperat de puternica şi alarmanta intruziune a modei apusene în Valahia, Grigore Vodă Ghica dă o ordonanţă la 27 iulie 1827 prin care toţi cei ce o adoptaseră erau somaţi să renunţe la ea în termen de trei zile, altfel expunîndu-se la aspră pedeapsă. Această decizie voia să reîntărească prestigiul tot mai scăzut al demnităţilor ce semnificau ierarhia socială, fapt ce s-ar fi repercutat şi asupra luxului exorbitant al familiilor boiereşti constrînse astfel la sobrietate. O egalizare a acestei tradiţionale stratificări prin democratizarea veşmîntului era de neconceput însă, atîta vreme cît starea unui boier se citea de departe prin culori, blănuri şi mărimea işlicului ce impuneau dozarea plecăciunii şi a respectului cuvenit.

Delicatele jupînese şi jupîniţe sprîncenate acordau şi ele mare atenţie veşmintelor. Îşi pierdeau mult timp sulimenindu-se, încondeindu-şi ochii şi sprîncenele, colorîndu-şi unghiile în roşu – fapt ce-l uimea pe generalul conte Alexandre de Langeron. Părul bogat şi lung era lăsat despletit şi în el se prindeau fulii şi stele dė mărgăritare şi nestemate. Uneori capul era acoperit cu mici fesuri de catifea oranj, vişinie sau violetă, cusute cu fir prin care erau împletite perluţe. Ciucurele greu, de fir auriu, atîrna pe o parte. Alteori, pe creştet era prins un ornament în formă de taler, din carton acoperit cu mătase ori catifea, şi brodat, aşa cum are prinţesa Elena Şuţu în litografia lui Louis Dupré. Tot la ea poate fi admirat finul halat de cetarea strîns în jurul taliei subţiri cu un şal indian. Altele îmbrăcau peste acesta şi un pipiri de Epir, fără mîneci ori cu ele despicate ca la cepchen, croit semicircular şi făcînd nenumărate cute la spate. Acest articol vestimentar era foarte potrivit pentru o mulţime de broderii cu fir auriu sau argintiu.

În interior, pentru comoditate, femeile purtau o bluză subţire de borangic numită *ciupag*, peste care îmbrăcau un cepchen de catifea. Şalvarii erau de rigoare, cu sau fără fusta pusă pe deasupra. Rochiile erau largi şi ample, fără talie. Şi în această privinţă părerile sînt împărţite: contele de Langeron detestă aceste rochii care lasă posibilitatea pîntecelui să iasă, disgraţios, în afară, în vreme ce prinţul de Ligne le găseşte foarte plăcute pentru ochi căci, în lejeritatea şi transparenţa lor, evidenţiază formele armonioase ale trupurilor feminine, de o rară frumuseţe în Valahia şi Moldova. Gracilele lor picioruşe erau încălţate cu papuci de catifea cusuţi cu fir şi perle şi înzorzonaţi cu pampoane de mătase. Dacă, cine ştie ce vizită urgentă le obliga să părăsească iatacul şi să treacă uliţa, peste papucii aceştia erau traşi alţii, cu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

talpă de lemn, înaltă, care le ferea de noroiul din ogradă şi dintre bîrnele podului Mogoşoaiei sau al altei artere pe care se afla casa. Aceşti papuci de lemn, numiţi *nalîn* semănînd mult cu cei japonezi, erau sculptaţi şi intarsiaţi cu sidef şi aveau barete de catifea ornamentate cu broderii de fir. Fabuloase bijuterii le înconjurau gîtul, mîinile şi braţele. Centuri cu paftale de diverse mărimi şi din cele mai variate materiale le împodobeau mijlocul. Din aur şi argint, filigranate, gravate şi bătute, cu plăci de sidef sculptate în relief plat cu motive zoomorfe sau fitomorfe, aceste paftale erau obiecte de valoare ce se transmiteau din generaţie în generaţie, la fel ca şi cerceii, colierele, brăţările şi inelele.

Ion Ghica ne-a lăsat o frumoasă descriere a aspectului unor jupînese din înalta societate bucureşteană: "Cucoanele cele tinere se purtau legate la cap cu turban de tulpan, zăbranic sau marabu meşteşugit adus cu coadele cu panglice şi urmuz împănat cu stele şi fulii de diamant, rochie de mătăsărie, marţelin sau paplină fără cute, mîneci cu bufanturi, ciupag scurt pe moda imperiului. (...) Cucoanele mai în vîrstă mai păstrau încă fesul alb, legate cu testemel cu bibiluri, paftale de aur cu pietre scumpe şi cu şal pe spate".

Neglijate de soţii şi taţii lor – ce se îndeletniceau numai cu discuţii politiceşti, ticluind intrigi care să le aducă înălţarea în rang sau conspirînd împotriva domnitorului şi a Sublimei Porţi – jupînesele şi jupîniţele duceau o viaţă plicticoasă închise în iatacurile lor sărăcăcios mobilate şi, visătoare şi melancolice, tînjeau după pasiuni puternice, mistuitoare. Se îndeletniceau cu brodatul, croşetatul, cu făcutul dulceţii şi al conservelor de legume pentru iarnă iar cînd se întîlneau mai multe, fumau şi beau cafele la fel ca bărbaţii, şi se lăudau cu ultimele achiziţii în materie de îmbrăcăminte. Dintotdeauna, acest subiect a fost şi va rămîne cel mai important în conversaţia feminină. Existenţa era mult mai simplă şi mai tihnită atunci, astfel că preocupările legate de îmbrăcăminte stăteau în chiar axul ei, acordîndu-li-se nu numai un timp apreciabil în selectare şi construire pe trup dar şi sume substanţiale pentru procurarea celor mai bune materiale care să fie contigue poziţiei şi averii purtătorului. Căci, mai mult decît în contemporaneitate, atunci veşmîntul nu era doar un acoperămînt necesar al corpului, ci un element cu valoare eminamente estetică şi de mesaj ce nu putea fi ignorată de nimeni şi era înţeles de toţi indiferent de cultură şi de statut social.

(Conferinţă ţinută la Centrul Cultural Mogoşoaia, iunie 1998)

Istoria cărţii

Louis Felix Guynement de Keralio şi informaţiile sale despre români

Lizica PAPOIU
muzeograf principal, Muzeul Militar Central

"Pro captu lectoris, habent sua fata libelli" - dicton latin de largă circulaţie care, de astă dată, referindu-ne la fondul de carte rară al Muzeului Militar, nu se suprapune perfect, pentru că "soarta" acestor cărţi nu a fost decât fericită. Ediţii bibliofile de excepţie, valori documentare – unicat, sunt ocrotite, păstrate şi studiate cu veneraţie. Tratatele de artă militară, codexuri juridice, istorii ale unor recunoscuţi umorişti ai Europei, stau alături de lucrări de heraldică, numismatică, medicină şi chiar botanică.

Ceea ce ne reţine în mod deosebit atenţia sunt cărţile ce conţin, parţial ori integral, informaţii despre poporul român; date istorico-geografice despre luptele antiotomane ale ţărilor române sub conducători iluştri. Argumentarea ştiinţifică folosită de autorii unora din aceste lucrări îi situează printre izvoarele istoriei românilor. De altfel, ele au şi fost cunoscute şi folosite de cronicari şi istorici mai vechi sau mai de curând. Ideea romanităţii şi continuităţii românilor pe aceste meleaguri, lupta lor pentru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

afirmare şi apărare a drepturilor de popor stăpân pe teritoriul locuit din vechime, permanenţa interesului pentru istoria acestui spaţiu carpato-danubiano-pontic a fost asigurată şi de circulaţia cărţii străine despre noi chiar şi atunci când necunoaşterea adevărului sau lipsa de informare au dus la o interpretare eronată a fenomenului românesc.

Obiectul încercării noastre este prezentarea unor asemenea informaţii din lucrarea *Histoire de la guerre entre la Russie et la Turquie, et particulièrement de la campagne de MDCCL XIX* apărută la Petersburg în anul 1773. În prezentarea noastră vom insista mai puţin asupra evenimentelor politico-militare care sunt narate – campaniile din cadrul războiului ruso-turc 1768-1774, bătălia de la Comana, decembrie 1769, moment pe care l-am surprins într-o încercare anterioară.[1]

Am extras date istorico-geografice despre ţările române care ne oferă o imagine interesantă a Moldovei şi Valahiei secolului al XVIII-lea; sunt relevante şi unele comentarii asupra destinului politic al locuitorilor acestor ţări sau aprecieri asupra zădărniciei războaielor şi a urmărilor lor nefaste. Precizăm că unele referiri au fost incluse în vol. I al lucrării *Imaginea României prin călători* de Dan A. Lăzărescu[2]; bineînţeles nu vom reveni asupra lor.

Lucrarea lui L.F.G. de Keralio conţine însă şi alte informaţii, care, deşi nu excelează prin caracterul lor inedit, dovedesc interesul mereu viu al oamenilor de cultură europeni pentru realităţile româneşti.

Louis Felix Guynement de Keralio, istoric francez, s-a născut la Rennes la 17 septembrie 1731, moare la Grosley (Seine et Oise, Pontoise) la 10 decembrie 1793. Maior în regimentul de Aquitania, devine în 1769 profesor de tactică la Şcoala militară din Paris, ales în 1780 membru al Academiei "des inscription et de belles-lettres" şi al Academiei Regale de Ştiinţe din Stockholm. Din lucrările sale, amintim: *Les Penchants de la nature,* Paris, 1769; *Recherches sur les principes generaux de la tactique,* 1769; *Histoire de la guerre entre la Russie et la Turquie, et particulièrement de la campagne de MDCCLIX,* Petersburg, 1773; *Histoire de la dernière guerre entre les Russes et les Turcs,* Paris 1777; *Histoire de la guerre des Russes et des Imperiaux contre les Turcs. En 1736, 1737, 1738 et 1739 et de la paix de Belgrade qui la termina...* , Paris, 1780.[3]

Descrierea geografică a teatrului de război dintre Nistru şi Siret, râuri din Moldova, îi oferă autorului posibilitatea să redea în detaliu specificul geografic al zonei, cu unele comentarii de natură tactică; marile păduri de stejari şi mesteceni, văile şi torentele care străbat acest teritoriu fac posibil un război de apărare, taberele militare pot fi uşor asigurate prin abundenţa lemnului şi a apei. Semnalează în zonă largile câmpii dominate de cetăţi care oricând sunt gata pentru apărare, unele au metereze, ambrazuri (deschizături în zid pentru armele de foc), ziduri crenelate, şanţuri, poduri ridicătoare (ponts-levis), palisade, chevaux de frise (bucăţi de lemn sau fier cu vârful ascuţit folosite împotriva cavaleriei); de asemenea, există "mănăstiri bine construite, fortificate chiar şi întreţinute cu multă grijă". Remarcă similară, pentru Bucovina cu frumoasele păduri de fagi, cu torente, văi, foarte utile pentru ambuscade, "regiune dificilă astfel pentru o armată, dar foarte agreabilă călătorilor" (p. 61).

Este impresionat de bogăţiile naturale ale Moldovei, cereale, vii, păduri, animale, dar care nu folosesc atât locuitorilor cât sunt transportate mult spre Constantinopol sau în alte porturi de la Marea Neagră. O atenţie deosebită o acordă descrierii unei lucrări remarcabile pe care această ţară o deţine, "Valul lui Traian"[4], "demn monument al măreţiei Romei, al vastelor sale proiecte, construit de Traian, care a dorit să pună la adăpost provinciile romane de incursiunile barbare... Se află astfel un parapet care începe de la Oradea... traversează munţii Murcapu sau Porţile de fier, Transilvania, Valahia, Moldova, Prutul în apropiere de satul Traian, vastele deşerturi ale Tartariei şi se termină la Don; această suprafaţă este aproximativ de 5-600 leghe. Zidul este flancat de un şanţ sau canal care este încă adânc de 18 picioare, în multe locuri".

Studiul profund al izvoarelor antice şi al lucrărilor unor umanişti ai evului mediu european îl conduc pe Keralio la convingerea unităţii celor trei ţări române: "Moldova, care a format altădată împreună cu Valahia şi Transilvania un regat cunoscut sub numele de Dacia, a fost unul din principalele teatre de război, unde s-a desfăşurat ferocitatea oamenilor: această ţară a fost prada romanilor, a goţilor, a hunilor, polonezilor şi turcilor. Locuitorii ei, care au trăit atâtea secole sub teroarea cuceritorilor,... care nu îndrăznesc nici acum să ceară pământului lor cele necesare hranei, au văzut din nou două mari armate care le acoperă pământurile..." (p. 63).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Relatând marşul armatei ruse, şi ocuparea oraşului Iaşi, se referă la acesta că este un "oraş de mărime mijlocie cu două mănăstiri şi o cetate" (p. 171).

Paginile 171-181 prezintă sfârşitul campaniei din Moldova, începutul celei din Valahia, culminând cu bătălia de la Comana, decembrie 1769. Revenirea unei părţi a armatei ruse la Bucureşti, îi oferă prilejul de a nota că acesta este "un mare oraş, cu 43 de mănăstiri construite din piatră, 53 de biserici, mai mult de 20.000 de case, aproape toate din piatră" (p. 179).

Dorim să revenim asupra prezentării informaţiilor din Keralio cuprinse în lucrarea lui Dan A. Lăzărescu; domnia sa foloseşte textul ediţiei, în două volume, din anul 1777, intitulată *Histoire de la dernière guerre entre les Russes et les Turcs*, vol. I, cap. I. Descriere istorică, geografică a teatrului de război, p. 13-128; capitol care nu apare în ediţia din anul 1773[x].

În afară de referirile extrase de Dan A. Lăzărescu, despre teritoriul vechii Dacii, tribul Iassi-lor, influenţa celtică, înfrângerea lui Decebal şi consideraţii asupra calităţilor şi caracterului locuitorilor ţărilor române, acest capitol conţine alte câteva notaţii deosebit de interesante care, probabil, numai lipsa de spaţiu a făcut să nu apară şi în lucrarea amintită a lui Dan A. Lăzărescu.

Columna Traiană – imagine din "Historia Vtriusqve Belli Dacici a Traiano Caesare Gesti". Romae M.D.L.XVI., aflată în colecţia de Memorie locală "Nicolae Iorga" a Bibliotecii Municipale Bucureşti

Folosind din plin izvoare antice, Herodot, Strabon, Ptolomeu, Ovidiu, Virgilius, Suetonius, Tacitus, Keralio menţionează vitejia şi dârzenia în luptă a dacilor, descrie în detaliu armele acestora: "Arcul cu săgeţi, sabia scurtă şi lată, dreaptă sau curbă, câteodată ghioaga. Singura armă defensivă era scutul oval, apropiat de mărime de cel roman. Se pare că armele cavaleriei erau aceleaşi cu cele folosite de infanterie... Nu se văd (din metopele de pe Columnă) acele tolbe de săgeţi atribuite geţilor de Ovidiu" (p.35). Consideraţii lingvistice (p.36-39) surprind păstrarea elementelor dacice în toponimia română; cele asupra climei vechii Dacii îl duc la concluzia că Ovidiu a exagerat insistând pe climatul foarte friguros care nu ar fi permis bogăţia în cereale şi păşunile mănoase (p.39-44). Referitor la religia dacilor arată că aceştia cred că sufletul este nemuritor, că o altă viaţă îi aşteaptă după moarte alături de legislatorul filosof Zamolxis – Ghebeleisis, rege puternic sau rege învingător, pe care geţii îl numesc "fiu al pământului". Continuă apoi cu o serie de detalii asupra locului sfânt Kogaionon, numit astfel de la un râu din apropiere[xx].

Din istoria dacilor, deşi recunoaşte că nu este încă suficient de informat, aminteşte de campania lui Darius, de victoria lui Dromichaites împotriva lui Lisimach, pe care îl sfătuieşte "să nu mai poarte război împotriva unor asemenea oameni şi mai bine s-ar gândi să vină cu prietenie". Menţionează şi intenţia lui Iulius Cezar de a proiecta un război împotriva dacilor; îl aminteşte pe Deceneu şi Burebista, arătând că acesta şi-a pierdut viaţa într-un asediu în timpul unui atac organizat dincolo de Dunăre; de asemenea, precizează intervenţia dacilor în conflictul dintre triumviri (p. 49).

Relatarea campaniei lui Lentulus, trimis de Tiberiu împotriva lui Cotizo îi oferă prilejul lui Keralio de a găsi etimologia numelui acestuia: Got-tis-Son (fiul zeului). Apreciază apoi diplomaţia lui Augustus, care "înlocuieşte forţa armelor cu cea a unor tratative onorabile, care sunt întotdeauna mai sigure, promiţându-i chiar pe fiica sa Iulia, ca soţie şi jură că nu va face niciodată război împotriva dacilor dacă nu va fi nevoie".

Sub împăraţii următori, dacii "devin mai celebri prin victorii şi mai rar prin înfrângeri" precizând că acum "imperiul lor ajunsese prea mare pentru a fi guvernat de un singur conducător fiind şi deseori zdruncinat de neînţelegeri interne". Sunt relatate în detaliu luptele cu Domiţian, după

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

înlocuirea lui Duras cu Decebal, considerat "abil politician şi războinic celebru" (p.54); narează războaiele cu Traian, evenimentele care au succedat cuceririi romane până la invaziile goţilor. Cu mare interes prezintă bogăţia monumentelor aflate în Dacia, locul de cantonare a unor legiuni romane, inscripţii cu numele soldaţilor romani din legiunile I-a şi a VII-a (Apullum), a XIII-a şi a XXX-a (Ulpia-Traiana).

În legătură cu numele capitalei statului dac, Sarmisegetusa, aminteşte una din lucrările consultate, *Analecta lapidum vetustorum nonullorum in Dacia antiquitatum* de Stephanus Zamosius, apărută la Patavia (Padua) în anul 1593[5]; lucrare din care a ales şi majoritatea informaţiilor privind antichităţile romane din Dacia (p.79). Continuă cu prezentarea altor localităţi din Dacia romană aşezate în apropierea sau chiar deasupra unor vechi dave dacice: Apullum, Torda (Salines), p.80-81. Revine asupra drumului roman cu alte notaţii faţă de prima ediţie (p.83-84): "Traversează spaţiul dintre Dunăre şi Tura (Tyras-Nistru) de la vărsarea râului Araris (Siret azi, n. a.)... se vede uneori un şanţ care este încă adânc de 3-4 picioare. Aceste urme ca şi cele ale unui parament pot să ducă la credinţa că erau destinate să garanteze noua provincie de incursiunile barbare". La nota 9 de la p.84 precizează că o descriere geografică a Moldovei apărută în anul 1770 la Petersburg îi atribuia acestui drum o altă suprafaţă, "întindere imensă pe care n-a avut-o şi nu o putea avea... această eroare a fost reluată în istoria mea (lucrarea care a apărut în 1773), eroare pe care am crezut de cuviinţă ca aici s-o îndrept".

Comentariile cu privire la cele două ţări române Moldova şi Valahia continuă cu date de mare amănunt, privind suprafaţa, latitudinea, longitudinea, graniţe, forme de relief, împărţire administrativă (p.87-101) asupra cărora nu putem insista[6].

Continuitatea populaţiei daco-romane în spaţiul carpato-danubiano-pontic e relevată de Keralio într-un comentariu de mare profunzime: "Cuceritorii nu distrug deloc o naţiune pentru a se pune în locul ei. Dacă-i oferă legi, o formă sau alta de guvernare, ei preiau la rândul lor mult din obiceiurile şi limba celor cuceriţi" (p.102); îşi întăreşte afirmaţia cu exemplul poporului francez care deşi a suferit şi influenţa romană şi cea francă sunt de fapt gali sau celţi, vechii autohtoni (p.102).

Continuă apoi cu multă convingere: "Mi se pare mult de crezare că locuitorii din Moldova şi Valahia descind din vechii locuitori ai Daciei, limba lor, ca fond, este aceeaşi... îmbrăcămintea lor nu are nimic roman, aproape nu s-au schimbat cu nimic faţă de reprezentarea lor de pe Columna traiană, haina şi mantaua poate sunt mai scurte, pantalonii mai cu grijă lucraţi; astăzi, căciula însă, şi-a pierdut din distincţie, nu mai este un semn de noblete; încălţămintea, coafura, de asemenea, nu mai prezintă mari diferenţe" (p. 103).

Similitudinea acestor două ţări româneşti o accentuează arătând chiar că: "Moldova era şi ea cunoscută cu numele general de Valahia şi pentru a le distinge, aceasta se numea Valahia Mare, iar cea de la Dunăre, Valahia Mică" (p.104).

Evul mediu românesc[7] este marcat prin prezentarea personalităţilor voievozilor români Dragoş, Ştefan cel Mare, "prinţ războinic, stăpân al Moldovei, al Valahiei, Pocuţiei şi Podoliei. I-a luat chiar principelui Ungariei, Matei Corvin, toată Transilvania". Deşi localizează greşit bătălia de la Vaslui (către Fălciu pe Prut) arată că Soliman, marele general al lui Mahomed al II-lea, a pierdut aici o decisivă bătălie; continuă cu relatarea victoriilor repurtate de Ştefan împotriva sultanului Baiazid al II-lea. Îi apreciază durata plină de rezultate a domniei, de 47 de ani, precizând că prin faptele sale a făcut ca istoricii timpului, încă din 1523, deci nu mult după moartea sa, să-l numească "cel Mare" (p.124).

Unele inadvertenţe cronologice ale lui Keralio îl aşează pe Ioan Vodă înainte de Petru Rareş, "care după luptele cu turcii se retrage pe pământurile sale din Transilvania" (p.124). Dintre domnitorii Moldovei din sec. XVI şi începutul sec. al XVII-lea îi aminteşte pe Iancu Sasul, pe Aron tiranul, pe câţiva dintre Movileşti, Gaspar Graţiani, Miron Barnovski, "care a dorit să lupte împotriva turcilor" (p.126).

Incursiunile reînnoite ale tătarilor, ravagiile acestora a obligat aceste ţări, menţionează Keralio, să cedeze Porţii otomane dreptul de alegere a domnitorului cu condiţia ca prinţul să fie de sânge regal şi de religie ortodoxă. Turcii nu au respectat însă aceste condiţii, au impus deseori domni străini, iar alegerea lor ajunsese un fel de licitaţie, "cine plătea mai mult putea primi titlul de hospodar" (p.126).

Comentariul final al acestui capitol rezervat descrierii Moldovei şi Valahiei este foarte interesant şi prin unele precizări asupra relaţiilor ţărilor române cu Poarta: "Moldova a fost întotdeauna

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

teatrul de război al turcilor din sec. al XV-lea până la sfârşitul sec. al XVIII-lea. Într-un asemenea război au fost distruse arhivele şi diploma care conţinea privilegiile pe care sultanul le-a oferit fiului lui Ştefan"[8] (p.127). Întreg acest capitol referitor la descrierea teatrului de război din Moldova se încheie cu un adevărat apel împotriva războiului şi pentru pace: "Am fi speriaţi... dacă am ţine cont mai mult de sângele vărsat în acest mic colţ al pământului, câte milioane de oameni au pierit de fier şi foc pentru a satisface dorinţa de mărire a unor persoane, pornind de la războaiele lui Augustus până la cel despre care voi vorbi acum" (p.128).

În seria notelor rezervate prezentării lui L.F.G. de Keralio, D.A. Lăzărescu, la nota 21, p.102, aminteşte lucrarea apărută la Leipzig în anul 1778, *Histoire de la guerre des Russes et des Imperiaux contre les Turcs*, cuprinzând războiul ruso-austro-turc din anii 1736-1739, cu precizarea că această lucrare nu i-a fost accesibilă.

Am consultat la Biblioteca Academiei ediţia din 1780 a acestei lucrări apărută la Paris, lucrare de artă şi istorie militară în două volume, cu comentarii pertinente asupra acestui război, care nu abundă însă în informaţii inedite referitoare la români; le semnalăm pe cele pe care le-am socotit cât de cât interesante: relatări despre răscoala antihabsburgică condusă de Francisc Rákoczi al II-lea; voluntari români în armata austriacă (p.92); câteva date despre generalul Nicolas Doxat, care a întocmit planul pentru fortificaţiile Timişoarei (1718) şi Orşovei (1720); asediile Mehadiei şi localităţii Corni (1738), ale Orşovei şi fortului Sf. Elisabeta. În volumul II, p.61, menţionează situaţia dezastruoasă a Moldovei şi Valahiei, care au fost teatre de război; menţionează voluntarii români care au format Regimentul român de cavalerie comandat de Constantin Antioh Cantemir (p.318).

După ce descrie toate campaniile războiului încheie întreaga lucrare cu un nou comentariu asupra urmărilor nefericite şi ale acestui război: "... dar care război nu este nefericit! Ce barbarie, ce demenţă! nu există fără îndoială, nici un bine care să poată compensa urmările nefaste ale unui război. Regii, miniştrii, dacă n-ar fi atât de orbi în interesele lor, dacă n-ar fi atât de inumani pentru a ridica o naţiune împotriva altei naţiuni... ar fi pace".

Note:

1) SMMIM nr. 10, 1977, p. 89-97.

2) Dan A. Lăzărescu, *Imaginea României prin călători, 1716-1789*, vol. I, Editura Sport Turism, 1985, p. 98-99 şi 102.

3) Din membrii familiei Keralio mi se pare interesant să-l amintim şi pe fratele autorului, Agathon de Keralio (1734-1788), inspector al şcolilor militare regale, mareşal de câmp (1780); s-a ocupat de educaţia militară a arhiducelui Maximilian-Joseph de Bavaria şi l-a remarcat pe tânărul Napoleon la Brienne, sucursală a Şcolii militare din Paris din anul 1776.

4) Nu ne permitem un comentariu pertinent asupra acestui val, considerat fortificaţie romană, "Valul lui Traian" de pe teritoriul fostei URSS, din Bugeac, aflat între Vadul lui Isac şi Tatar Bunar; vezi Radu Vulpe "Despre valul din Moldova de Jos şi *zidul* lui Atanarih", în SCIV, II, anul I, 1950, p.163-174; Kurt Horedt, "Cu privire la problema valurilor de pământ din Banat şi din Crişana", SCIV, tomul 16, nr. 4, 1950, p.725-731; vezi de asemenea, studiile referitoare la traseul Brazdei lui Novac, apărute în diferite numere din SMMIM, ale dr. Cristian M. Vlădescu; acestuia şi colegului Fl. Marinescu, le mulţumim pentru unele informaţii acordate.

x) Ediţia din 1773 publicată la Petersburg are un titlu modificat în lucrarea lui Dan A. Lăzărescu, respectiv *Histoire de la guerre actuelle entre la Russie et la Turquie et particulièrement*... deci în ediţia folosită de noi, şi bănuim că este aceeaşi, nu apare "la guerre actuelle" ci doar "la guerre entre la Russie et la Turquie".

xx) Consideraţiile asupra acestui loc sfânt, unde trăieşte "omul munţilor", Iou sau Io, zeul pământului, generatorul tuturor lucrurilor îl duc pe Keralio la concluzia că numele get Kogaionon semnifică "domiciliul regelui pământului".

5) Fondul documentar al Muzeului Militar Central (III, 64) deţine această lucrare legată împreună cu o alta, a lui Wolfgang Lazius Vienens, *Reipublicae Romanae in exteris provinciis*... apărută la Frankfurt în anul 1594. În comentariul său asupra lucrării lui Zamosius privind etimologia Sarmisegetusa precizează că aceasta se bazează pe o medalie de argint cu inscripţia ΑΡΜΥΣ ΣΝΛΕ pe care o citeşte "Sarmis basileus", Keralio, citându-l pe Peuoutier Simon, *Histoire des Celtes et particulièrement des Gaulois et des Germains*... , Paris, 1771, apreciază că Sarmis-get-hus semnifică "locuinţa sarmaţilor şi a geţilor" (p.79).

6) Datele geografice sunt foarte detaliate (p.87-99), de aceea ne rezumăm a indica doar câteva sugestii personale ale lui Keralio legate de unele toponimii: Burhis-Bucureşti; Teurisci-Târgovişte; Sousidava-Suceava; tribul Iassi-lor - Iaşi; Praetoria Augusta-Roman; Palloda, după Ptolomeu - Bârlad; Naparis-Prahova etc.

7) Câteva notaţii asupra armelor folosite de oştenii români în Evul mediu: "armele lor sunt lancea şi sabia. Ei, (românii) lasă armele de foc pentru vânătoare, respingând o armă care nu cere nici curaj, nici precizie. Primul lor atac este impetuos, cel următor, mai puţin; tătarii le-au prins tactica "retragerii simulate". Vecinătatea tătarilor a făcut din locuitorii Moldovei de jos oameni mult mai războinici.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Obiceiul luptei face pe oameni mai bravi, mai îndrăzneţi..." (p.107).

8) Se referă la Tratatul (capitulaţia) încheiat în anul 1513 între Bogdan al II-lea "cel Orb", domn al Moldovei şi Selim I, sultan otoman. Poarta otomană recunoştea Moldova ca ţară independentă şi nesupusă. Religia creştină urma a fi ţinută şi protejată iar independenţa şi integritatea teritorială erau apărate de turci, care nu se amestecau în guvernarea internă a Moldovei. Din I. Ionaşcu, P. Bărbulescu, Gh. Gheorghe, *Tratatele internaţionale ale României, 1354-1920*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1975, p. 69.

Patru cărţi cu ex-libris C. Cantacuzino, N. Mavrocordat şi Pantaleon Calliarchi în colecţiile Bibliotecii "V. A. Urechia" Galaţi

Oprea NEDELCU
Biblioteca "V. A. Urechia" Galaţi

Reconstituirea marilor biblioteci medievale româneşti a făcut obiectul preocupărilor, cercetărilor şi analizei critice a izvoarelor şi surselor bibliografice timp de peste două secole şi jumătate, dacă luăm în considerare ca primă sursă bibliografică menţiunea lui Anton Maria del Chiaro, "El / Constantin Cantacuzino / zidi vestita şi bogata mănăstire Mărgineni... şi avea o bibliotecă frumoasă", în *Istoria delle moderne revoluzioni della Valachia*, Veneţia, 1718[1]. S-ar putea spune că problema este ca şi încheiată şi avem în vedere studiile şi sintezele publicate în ultimii 20 de ani, mai ales de către Corneliu Dima Drăgan şi Mario Ruffini, bibliografia subiectului fiind vastă şi însumată în lucrările celor doi cercetători.[2]

Reconstituirea de facto a colecţiilor, şi aceasta cu o vechime de peste 150 de ani, a vizat "descoperirea" a ceea ce a mai rezistat vremurilor şi rezultatele au demonstrat posibilitatea reconstituirii şi din acest punct de vedere a marilor colecţii medievale, acţiunea nefiind încheiată.

Comitem un truism notînd că necesitatea continuării încercărilor de identificare a lucrărilor ce au făcut parte, sau sînt susceptibile de a face parte din marile noastre biblioteci, rămîne în continuare un imperativ. Parafrazînd şi citîndu-l pe marele N. Iorga, argumentăm, dacă mai este nevoie, că nici o carte nu trebuie să ne fie indiferentă, fie că a aparţinut "celor mai buni ca şi celor mai răi, celor mai ageri ca şi celor mai mărginiţi, pentru a înţelege pe deplin din nevoia de cetit a unei societăţi, orientarea ei, moravurile ei, seriozitatea sau uşurătatea ei..."[3] Cu atît mai mult se justifică intervenţia noastră, cu cît cărţile pe care le semnalăm sau resemnalăm au aparţinut stolnicului Constantin Cantacuzino, Principelui Nicolae Mavrocordat şi doctorului Pantaleon Calliarchi, deci marilor biblioteci medievale româneşti a căror constituire datează din veacul al XVII-lea, cel "insignifiant prin disciplina severă a războaielor... însă, cu siguranţă, prin descoperirile sale, prin dezvoltarea artelor şi ştiinţelor, unul dintre cele mai strălucitoare din istoria omenirii", cum nota Girolano Albrizzi în prefaţa publicaţiei "La Galleria di Minerva" din 1696.[4]

În ce ne priveşte, aşa cum este cunoscut, în acest secol problemele descendenţei, constituităţii şi unităţii poporului român s-au transformat din convingeri personale în idei politice în conştiinţa şi acţiunile marilor noştri umanişti, printre care un loc de frunte îl ocupă Stolnicul Constantin Cantacuzino.

"Măcar şi acei Daci, măcar şi acei Romani, scrie C. Cantacuzino în *Istoria Ţării Româneşti* carii apoi de multă vreme prent atîţea ani tot într-un loc trăind şi lăcuind şi bine unii cu alţii amestecîndu-se pen rudenie, unul luînd fata altuia, altul feciorul altuia, atît s-au amestecat şi s-au unit, căt mai pe urmă împreună tuturor Daci le zicea, pînă cînd Grecii scriitorii întîi, zic toţi, că le-au schimbat numele de le-au zis Vlahi. Avem şi acest semn, că atîta se unise acei Romani de aici cu acei Daci, cît nu s-au mai despărţit apoi între dînşii nici cînd s-au rupt den împărăţia romană şi au intrat printre dînşii alte limbi, ci tot într-una s-au ţinut şi au rămas şi pînă astăzi."[5]

Reamintim în acest context şi tematicele fundamentale predilecte în lucrarea lui C. Canta-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cuzino privind teritoriul propriu şi limba poporului român.

"Însă Rumânii înţeleg nu numai ceştia de aici /Muntenia/ ce şi din Ardeal, carii încă şi mai neaoşi sînt şi Moldoveni şi toţi cîţi şi într-altă parte se află şi au această limbă, ce dară pe acestea, cum zic, tot romani îi ţinem, că toţi aceştia dintr-o fîntînă au izvorît şi cură."[6]

Este semnificativă şi actuală concluzia formulată de C. Cantacuzino cu privire la formarea limbii române, limba dacă amestecîndu-se, "stricîndu-se", cu cea a romanilor, fondul fiind cel dacic.

"Iară Dacii prea veche a lor limbă osebită avînd, cum o lăsară şi cum o lepădară aşa de tot, şi luară o Romanilor, aceasta nici se poate socoti, nici crede."[7]

Ideile sînt formulate, după cum se ştie, pe baza analizei critice şi obiective a izvoarelor interne şi externe, dar şi pătrunderii direct în esenţa problemelor cu care Stolnicul dă şi răspunsuri unor interpretări eronate apărute încă din această perioadă.

Cărţile de mai jos, pe care le propunem a fi incluse între cele ce au aparţinut marii biblioteci cantacuzine din motivele pe care le vom arăta, nu sînt dintre cele care au fost analizate în *Istoria Ţării Rumâneşti*, dar, prin tematică şi conţinut, se încadrează în sfera de cunoştere ştiinţifică, de formare a gîndirii istorice şi filosofice umaniste a Stolnicului, aşa cum foarte bine este subliniat de Mario Ruffini.

1. Lauterbach, Johann. *De Bello Contra Turcas Suscipiendo*, Dresdae, 1594 în coligat editorial Johan Andrea (Juan Andrés) *Confusio Sectae Mahometanae*...nunc autem interpretatione latine expositus à Johanne Lauterbach, legate cu Lauterbach, Johann. *Tractatus Novus De Armis et Literis*, ... Witebergae, 1595.[8]

Cartea este legată în piele crudă, cu chenar liniar, în centrul copertei I un supralibros de posesor, reprezentînd un scut oval, cu două diagonale paralele delimitate şi haşurate, încorporat într-un desen geometric floral, deasupra căruia este imprimat numele abreviat al posesorului, A.B., iar dedesubt anul 1596. Starea blocului cărţii bună, coperta uşor deteriorată la cotor şi partea superioară şi cureluşele pentru încheietori tăiate.

La piciorul paginii de titlu a existat un ex-libris autograf, acoperit ulterior cu o fîşie de hîrtie lipită, apoi, o mînă criminală l-a decupat, păstrîndu-se cîteva resturi ale autografului.

Această carte a aparţinut Stolnicului Constantin Cantacuzino. Susţinem afirmaţia, mai întîi formulată de C. Dima-Drăgan, cu următoarele argumente:

- ex-libris-ul este practicat la piciorul paginii, aşa cum de regulă obişnuia să o facă Stolnicul;

- lungimea autografului a fost de 9-9,5 cm., cu această dimensiune existînd martori pe alte lucrări ale lui C. Cantacuzino;

- litera E de la Ex-libris, păstrată aproape în întregime, este specifică grafiei practicate de Stolnic, iar unele resturi din terminaţiile superioare ale literelor permit reconstituirea, cu puţină imaginaţie, a numelui autorului autografului;

- avînd în vedere criteriul luat în considerare de C. Dima-Drăgan pentru identificarea cărţilor din biblioteca de la Mărgineni care nu au alte arme de proprietate, respectiv cota înscrisă în partea superioară a cotorului, găsim pe exemplarul nostru urme de răzuire adîncă a cotei, păstrîndu-se însă titlul înscris cu cerneală neagră, aşa cum s-a practicat.[9]

Cartea face parte din categoria celor integrate temelor daco-romanica, în text regăsindu-se şi informaţii sumare despre românii din secolele XIV-XVI.

2. *Anthologias Diaforon Epigramaton-Florilegii Diversorum Epigrammatum Veterum In Centurias Distributum*.

A M/agister/ Elia Cűhlero Gorlicens/is/ P/ater/ C/onventuale/. Gorlicii, Johannis Rhambae Tipi/s/ Executebant.

4 f. n.n. + 423 p. + 8 f. + 2 f. n.n. în 4°.

În colon titlu, Epigrammat/um/Grecolatin/am/.

Descrierea s-a făcut după pagina de titlu a părţii I care cuprinde elementele de titlu dar credem că a existat şi o foaie de titlu generală.

Dedicaţia către Carol Hannibal din partea I este datată 1618, care ar putea fi şi anul tipăririi, pînă la această dată nebeneficiind de alte surse de informaţii pentru datare.

Cuprinde cinci părţi (centurio) dedicate în ordine lui Carol Hannibal, Augustin Widerin, Adolph Gersdorf, Christophor de Hostitz şi senatorilor provinciei Gorlitz.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Legată în piele crudă foarte deteriorată de umezeală, cu file macerate în prima parte. Se mai cunosc chenarul liniar şi tăieturile unde au fost introduse cureluşele pentru încuietori. Sub acest aspect legătura este asemănătoare cu cea a cărţii de mai sus, Lauterbach, Johann.

La piciorul filei Aij a existat, ca şi la prima carte, un ex-libris autograf şi, se pare, că şi la piciorul foii de titlu, ambele tăiate pe toată lungimea filelor, doar terminaţiile superioare ale literelor fiind bine conservate.

Şi această carte a făcut parte din biblioteca Stolnicului; ca şi în primul caz argumentăm astfel:

- ex-libris-ul este practicat la piciorul paginii;

- lungimea semnăturii este de 10 cm., dimensiune întîlnită şi la alte autografe conservate;[10]

- terminaţiile consemnate ale literelor permit reconstituirea fără efort a următoarelor: E de la Ex, terminaţiile arcuite superioare de la l şi b din libris, bucla lui C şi t de la Constantin şi bucla literei C de la Cantacuzino;

- în partea superioară a cotorului este conservată destul de bine cota 72 practicată la Mărgineni, cifre arabe în tuş negru, cu lungimea de 1,5 cm., iar dedesubt, greu lizibil, un text, desigur domeniul cărţii.

Această carte nu este prezentă în Catalogul cărţii străine al Bibliotecii "V. A. Urechia", deşi era cunoscută la data redactării, ulterior fiind identificată de P. Păltănea.

Ambele cărţi au fost cunoscute de C. Dima-Drăgan şi ne surprinde faptul de a nu le fi introdus în lucrările publicate.

3. Philostrat Flaviυs din Lemnos, *Opera Qvae Extant. Prisiis, Ex Officina Typographica Claudii Morelli,* M. DC. VIII, ediţie greco-latină.

Sub acest titlu lucrarea cuprinde:

A. Philostrat Flavius. *Vita Apolbanii Tyanei; Vitis Sophistarum* (interpretată de Federic Morelli); *Heroica* (interpretată de Stephan Nigro); *Imagines*; *Epistolae.*

B. Eusebiu Pamfil din Caesareea. *Liber Contra Hieroclem, qui ex Philostrati historia Comperavit Apollonium Tyaneum Saluatori* (interpretată de Zenobia Accioli).

C. Philostrat Flavius cel Tînăr. *Imagines* (interpretat de Stephan Nigro).

D. Callistrat. *Expositionem Statuarum* (interpretat de Federic Morelli).

Valoarea intrinsecă a trei dintre lucrările lui Philostrat, *Heroica, Imagines* şi *Vitis Sophistorum* este subliniată şi de evidenţa lui Bompiani.[12]

Aceasta, după Hoefer[13], este ediţia princeps de opere a lui Philostrat. Este o ediţie de lux, în folio, 359 x 230, în editura vestitei case franceze Morelli, a cărei marcă tipografică este plasată în a doua jumătate a paginii de titlu, aceasta fiind realizată în roşu şi negru.

Legătura originală în piele maro lăcuită, dar exfoliată în cea mai mare parte, cu ornamentaţii în aur pe cotor, vignete florale stilizate, în registre pe verticală, în partea superioară autorul, titlul, editorul şi anul scris cu aur pe fond purpură.

A intrat în proprietatea lui N. Mavrocordat, după opinia noastră în prima domnie moldoveană, care îşi înscrie în capul paginii de titlu autograful "Ex libris Jo Nicolaj Mavr/ocordati/ Principis Moldaviae", în acest conţinut fiind cunoscut şi ex-libris-ul semnalat de Dan Bădărău.[14]

Se pare că înainte de a fi intrat în proprietatea lui Nicolae Mavrocordat a mai aparţinut unui posesor, care o marchează cu ştampilă ovală avînd la mijloc litera S, aplicată în tuş negru, la piciorul paginii de titlu dreapta.

Lucrarea a mai fost semnalată de C. Dima-Drăgan printr-o sumară descriere în 1974.[15]

4. Foresti, Antonio. *Del Mappamondo Istorico*. Tomo Quarto, Parte seconda. Veneţia, Quirolamo Albrizzii. M.DC.XCIV.[16]

Legătura cărţii în piele maro închis lăcuită, cu un chenar liniar pe extreme, iar la cotor în forma dinţilor de fierăstrău, destul de uzată şi exfoliată. La piciorul primei coperte, stînga, se pare a fi existat un supralibros, foarte greu vizibil, reprezentînd un motiv floral sau o pasăre cu aripi desfăcute.

Cartea a făcut parte din biblioteca doctorului Pantaleon Calliarchi, medicul Stolnicului şi al Domnitorului C. Brâncoveanu, care şi-a încorporat, între a 2-a foaie liminară şi foaia de gardă cu titlu fals, cunoscutul său ex-libris gravură, primul de acest gen realizat în ţara noastră, datat 12 iulie 1692, descris de Nicolae Vătămanu.[17]

Ex-libris-ul, aşa cum se prezintă exemplarul gălăţean, a fost descris în *Cartea străină veche din Biblioteca "V. A. Urechia"*, dimensiunile, inclusiv

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

albitura, fiind de 223 x 160, faţă de 190 x 140 la exemplarele descrise de N. Vătămanu, ceea ce duce la concluzia că imprimarea se făcea pe o hîrtie la dimensiuni probabil A4 şi căreia i se tăia albitura în funcţie de dimensiunile cărţii pe care se aplica. Dimensiunea gravurii, inclusiv chenarul, este de 159/115 cm.

Reţinem atenţia asupra faptului că exemplarul care a aparţinut lui P. Calliarchi este din prima ediţie a valoroasei opere a lui A. Foresti, spre deosebire de exemplarele ce au aparţinut Stolnicului Cantacuzino, care făceau parte din ediţiile 1697 şi 1700 (Tomurile IV), după prezentările lui Mario Ruffini şi C. Dima Drăgan.[18] Nu este exclus, poate chiar trebuie admisă ipoteza, că Stolnicul s-a informat despre existenţa acestei lucrări deţinute de P. Calliarchi şi şi-a procurat această lucrare după 1697 în ediţiile pe care le-a mai găsit.

De menţionat interesul lui P. Calliarchi pentru studiul istoriei, celelalte trei cărţi identificate pînă acum fiind de medicină şi religie.[19] În aceste condiţii trebuie admisă şi existenţa schimbului de idei privind problemele de istorie, filosofie şi alte domenii ce intrau în sfera de preocupări a celor doi în epocă.

Este meritul profesorului şi academicianului Vasile Alexandrescu-Urechia de a fi salvat acestea şi alte cărţi, între care şi *Mercurio Geografica overo Guido geografico in tutte le parti del Mondo* dalle stampe di Dominico di Rossi in Roma alla Pere, prezentat de C. Dima-Drăgan şi comunicat de P. Păltănea[20], donate bibliotecii gălăţene cu excepţia operei lui Philostrat, cumpărată din fondurile ministerului pe anul 1894/1895, cum se prezintă în *Catalogul general al Bibliotecii Urechia* înregistrată sub nr. 19.015.

Reunirea şi completarea informaţiilor despre cărţile prezentate, altfel dispersate, sumar şi incomplete, poate fi înscrisă ca o modestă contribuţie la efortul ce ar trebui conjugat pentru reconstituirea de facto a marilor biblioteci medievale româneşti şi grăbirea realizării unei sinteze a istoriei bibliotecilor din România şi locul lor în spiritualitatea şi dezvoltarea culturii naţionale.

Note bibliografice:

1. Apud: Dima-Drăgan, C. *Biblioteci umaniste româneşti.* Buc., Litera, 1974, p. 9.
2. Vezi în afara lucrării citate mai sus:
   Dima-Drăgan, C. *Biblioteca unui umanist român Constantin Cantacuzino Stolnicul.* Buc., C.S.C.A., 1967. 404 p.; Ruffino, Mario. *Biblioteca Stolnicului Constantin Cantacuzino.* Buc., Minerva, 1973. 302 p.
3. Dima-Drăgan, C. *Biblioteci umaniste româneşti.* p. 24.
4. Idem p. 135.
5. Stolnicul Constantin Cantacuzino. *Istoria Ţării Rumâneşti.* Ediţie îngrijită şi comentată de N. Cartojan şi Dan Simonescu. Craiova, Scrisul Românesc, 1944, p. 74.
6. Idem p. 70.
7. Ibidem p. 51.
8. Descrierea completă şi menţiunea că a aparţinut lui C. Cantacuzino în *Cartea străină veche 1472-1700, în Biblioteca "V. A. Urechia" Galaţi.* Catalog. Galaţi, 1975. p. IX şi nr. 75, 76 şi 81.
9. Dima-Drăgan, C. op. cit., p. 28.
10. Vezi ilustraţii la Dima-Drăgan, C. *Biblioteca unui umanist român...* p. 293 şi urm.
11. Descrierea completă în *Cartea străină veche în Biblioteca "V. A. Urechia"*, nr. 114.
12. Laffont-Bompiani. *Dictionnaire des oeuvres de tous les temps et de tous les Pays.* Paris, 1962. Vol.: 2 p. 528-529; 3 p. 27; 4 p. 700.01.
13. *Nouvelle biographie générale depuis les temps les plus reculés jusqu'a nos jours.* Paris, M.DCCC.LXI, col. 6.
14. Bădărău, Dan. *O carte din biblioteca Mavrocordaţilor în colecţiile Bibliotecii Centrale Universitare Bucureşti.* În: *Valorile bibliofile din patrimoniul cultural naţional.* 2. Bucureşti, 1983. p. 75-79.
15. Dima-Drăgan, C. *Biblioteci umaniste româneşti.* p. 58.
16. Descrierea completă în *Cartea străină veche din Biblioteca "V. A. Urechia"* Galaţi nr. 288 şi descrierea ex-libris-ului de la p. X.
17. *Ex-libris-ul lui Pantaleon Calliarchi.* "Revista bibliotecilor", 21, 3, martie 1968, p. 157; *De la începuturile medicinii româneşti.* Buc., Editura Ştiinţifică, 1966, p. 184-185.
18. Ruffini, Mario. op. cit. p. 69. Dima-Drăgan, C. *Biblioteca unui umanist...*, p. 115, nr. 16.
19. Vătămanu, Nicolae. loc. cit.
20. Vezi: Dima-Drăgan, C. *Biblioteci umaniste româneşti,* p. 98; Păltănea, Paul. *Documente cartografice cu valoare patrimonială din colecţia Bibliotecii "V. A. Urechia"*, în: *Valori bibliofile din patrimoniul cultural naţional*, 2. Bucureşti, 1983. p. 107.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Italia

Rossela CAFFO
Membră din partea Italiei în Comitetul executiv EBLIDA

În Italia, bibliotecile sunt subordonate unor instituţii diferite, după cum urmează:

• Bibliotecile publice de stat sunt subordonate Ministerului Patrimoniului şi Culturii, care mai coordonează şi Institutul Central de Catalogare şi Informare Bibliografică al Bibliotecilor Italiene, Institutul Central de Patologie a Cărţii, Arhiva Naţională Audio şi Observatorul Programelor Internaţionale pentru Biblioteci – Centrul Naţional pentru activităţi EU (European Union);

- Bibliotecile publice aparţin municipalităţilor şi sunt coordonate de către Regiuni;
- Bibliotecile universitare sunt coordonate de Ministerul pentru Universităţi şi Cercetare Ştiinţifică şi Tehnologică (MURST) şi administrate de către universităţi;
- Bibliotecile şcolare sunt subordonate Ministerului Educaţiei.

Cu o astfel de structură, e greu să realizezi o politică naţională. În ultimii ani, ca urmare a unor modificări în politica naţională, aceste instituţii diferite au început să conceapă nişte acorduri pentru coordonarea activităţilor şi asumarea unor proiecte comune de sprijinire a rolului bibliotecii în edificarea "societăţii informaţionale". Această tendinţă este încurajată de proiectele EU (Uniunii Europene). Pentru viitor, se speră într-o finanţare din fondurile pentru perioada 2000-2006. Necesitatea unei coordonări naţionale, la toate nivelurile, a devenit evidentă. Ca urmare, Ministerul Culturii colaborează strâns cu Oficiul pentru Coordonare a Regiunilor, pentru a elabora planuri comune. Pentru viitor, principalele priorităţi sunt:

- Planificarea de servicii computerizate integrate între biblioteci, muzee şi arhive.
- Consolidarea Serviciilor Bibliotecii Naţionale, care constituie cadrul sistemului naţional de informare pentru educaţie şi cercetare – la dispoziţia tuturor cetăţenilor.
- Creşterea importanţei bibliotecilor prin dotarea acestora cu noi servicii multimedia, infrastructură tehnologică şi conectarea la reţelele computerizate.
- Crearea unei "biblioteci digitale naţionale".
- Realizarea retroconversiunii cataloagelor de bibliotecă.
- Pregătirea profesională, în special în domeniul tehnologiei informaţionale.

Bibliotecile Italiei

Un studiu recent, realizat de Institutul Central pentru Catalogul Unificat al Bibliotecilor Italiene, la solicitarea Ministerului Culturii, a consemnat existenţa pe teritoriul Italiei a circa 13.000 de biblioteci. Date şi informaţii despre acestea pot fi obţinute prin accesarea bazei de date a Institutului Central.

Bibliotecile publice de stat

Ministerul Culturii coordonează aproximativ 40 din cele mai importante şi vechi biblioteci din Italia. Această structură administrativă îşi are originea în perioada unificării Italiei. După 1861, noul stat italian a preluat principalele biblioteci (aprox. 30) care, până atunci, aparţinuseră vechilor formaţiuni statale. Bibliotecile publice de stat din Torino, Milano, Veneţia, Florenţa şi Neapole şi-au păstrat denumirea de "naţionale", deoarece ele sunt biblioteci ale fostelor oraşe capitală de stat, înainte de 1861. Aceasta este explicaţia faptului că în Italia există atât de multe "biblioteci naţionale" precum şi două "biblioteci naţionale centrale" la Florenţa şi Roma. Biblioteca Naţională Centrală din Roma a fost fondată în 1870 şi inaugurată în 1876, deoarece noul stat avea nevoie în noua capitală de o Bibliotecă Naţională, ca simbol al unificării politice şi culturale a ţării.

Bibliotecile Naţionale Centrale din Roma şi din Florenţa au statut de depozit legal pentru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

întreaga Italie. Toate bibliotecile de stat deţin o vastă concentrare de documente, manuscrise, cărţi vechi şi rare, dar şi documente moderne, din diferite etape ale moştenirii culturale a naţiunii. Majoritatea acestor instituţii au adunat aceste informaţii de-a lungul secolelor.

Bibliotecile publice

Bibliotecile publice din Italia deţin bogate colecţii cu valoare istorică. Deseori, aceste biblioteci trebuie să îmbine managementul unor colecţii de valoare cu dezvoltarea serviciilor bazate pe noile tehnologii. Ele aparţin municipalităţilor şi sunt coordonate de către Regiuni. Începând din 1972, când statul a încredinţat Regiunilor coordonarea şi administrarea bibliotecilor publice, în multe oraşe au fost înfiinţate biblioteci publice. Astăzi, există mai mult de 5.000, răspândite în toată ţara. Multe din ele, în special cele din nordul şi centrul Italiei, dispun de servicii avansate, care oferă acces la informaţii şi cultură şi care pun la dispoziţia publicului instrumente şi materiale necesare lecturii.

Bibliotecile universitare

Ministerul pentru Universităţi şi Cercetare Ştiinţifică şi Tehnologică (MURST) are în administrare aproximativ 60 de universităţi care, la rândul lor, au mai multe mii de biblioteci răspândite în cadrul institutelor, departamentelor şi facultăţilor. Aceste biblioteci, pentru a răspunde exigenţelor cadrelor didactice şi studenţilor, oferă cele mai avansate servicii care utilizează tehnologia informaţională. În scopul coordonării tuturor bibliotecilor, multe universităţi au creat un centru interbibliotecar. În 1997 MURST a înfiinţat un grup de lucru pentru sistemul de biblioteci universitare (GLSB), pentru a defini profilul unui sistem de biblioteci universitare şi relaţia acestuia cu Bibliotecile Naţionale (SBN) şi pentru a elabora un model de cooperare între bibliotecile diferitelor universităţi.

Bibliotecile şcolare

Aceste biblioteci sunt, probabil, cel mai puţin cunoscute. Chiar dacă cea mai mare parte a şcolilor şi instituţiilor de învăţământ italiene posedă colecţii de bibliotecă pentru uzul personalului didactic şi al elevilor, în realitate, puţine biblioteci şcolare funcţionează corespunzător. În majoritatea cazurilor lipsesc cataloagele, resursele, nu există spaţii adecvate pentru studiu şi nici personal bibliotecar cu o pregătire adecvată. Recent, Ministerul Educaţiei a lansat un proiect prin care se intenţionează dotarea şcolilor cu computere şi materiale educaţionale multi-media. Bibliotecarii – cu sprijinul Asociaţiei Bibliotecilor Italiene – s-au mobilizat pentru ca bibliotecile şcolare să poată beneficia de aceste noi achiziţii. Grupul naţional de lucru pentru bibliotecile şcolare din cadrul Asociaţiei Bibliotecilor Italiene este cel care se ocupă de modernizarea şi dezvoltarea bibliotecilor şcolare, conform indicaţiilor IFLA. Se fac, de asemenea, demersuri pentru ca bibliotecile şcolare să fie recunoscute ca surse de cunoştinţe în cadrul şcolilor, dar e foarte dificil să faci guvernul să conştientizeze rolul acestor instituţii.

Instituţii centrale

Arhiva Naţională Audio (Discoteca de Stat)

Această arhivă deţine cea mai mare colecţie publică de documente sonore (audio) din Italia. Ca şi arhivele similare din alte ţări, ea îşi propune să asigure păstrarea şi accesul publicului la o cantitate uriaşă de înregistrări pe disc, benzi de magnetofon, CD şi video. Accesul publicului fiind liber, înregistrările pot fi ascultate şi chiar reproduse, cu condiţia respectării legislaţiei privind drepturile de autor. Datorită statutului de depozit legal, se înregistrează o creştere constantă a acestor colecţii. De la muzică clasică la folk, de la jazz la rock, de la poveşti tradiţionale la cuvântări istorice, Discoteca de Stat constituie colecţia naţională a istoriei sonore, trecute şi prezente.

Institutul Central pentru Catalogul Unic al Bibliotecilor Italiene

Principala atribuţie a acestui Institut o constituie managementul Serviciului Naţional de Biblioteci (SBN). El se mai ocupă de standarde bibliografice, de catalogul unic al cărţilor italiene din sec. al XVI-lea şi de ghidul bibliotecilor italiene.

Serviciul Naţional de Bibliotecă (SBN)

SBN este reţeaua italiană creată de Ministerul Culturii în cooperare cu Regiunile şi universităţile. La proiectul SBN participă în jur de 700 de biblioteci iar solicitările de asociere sunt în creştere. Proiectul SBN include Bibliotecile Naţionale Centrale din Roma şi din Florenţa precum şi biblioteci de stat, municipale, universitare şi academice şi de asemenea, cele aparţinând

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

instituţiilor culturale şi de cercetare, publice şi private, care funcţionează în diferite sectoare.

SBN este o reţea care are ca scop oferirea de servicii utilizatorilor. Bibliotecile implicate sunt conectate prin aşa-numitele "noduri locale". Fiecare nod este alcătuit din grupuri mai mari sau mai mici de biblioteci, care operează servicii automatizate, prin terminale conectate la acelaşi sistem principal. La rândul lor, nodurile sunt conectate la acelaşi Index SBN – centrul reţelei coordonată de Institutul Central pentru Catalogul Unic al Bibliotecilor Italiene şi pentru Informare Bibliografică.

Indexul SBN conţine Catalogul Unic al bibliotecilor ce fac parte din reţea. El poate fi consultat de studenţi, cercetători şi de public, în general. Utilizatorii accesează Indexul prin intermediul terminalelor, în incinta bibliotecii sau prin computere personale conectate la Internet, şi consultă baza de date bibliografice a SBN/OPAC ori realizează cercetări complexe.

Observatorul Programelor Internaţionale pentru Biblioteci (OPIB)

OPIB a fost înfiinţat în 1989 de către Ministerul Culturii şi acţionează ca Centru Naţional Italian pentru Programul Bibliotecilor elaborat de Comunitatea Europeană.

OPIB mai are următoarele atribuţiuni:

- Colectarea şi diseminarea informaţiilor referitoare la programe şi proiecte internaţionale privind bibliotecile şi patrimoniul cultural.
- Promovarea iniţiativelor de încurajare a participării bibliotecilor şi a instituţiilor de cultură italiene la programe şi proiecte internaţionale.
- Asigurarea legăturii între programele şi proiectele naţionale şi cele internaţionale.
- Încurajarea colaborării între biblioteci şi sectorul privat.

Institutul Central pentru Patologia Cărţii

Acest institut, înfiinţat în 1938, se ocupă, în principal, de cercetarea privind ocrotirea, păstrarea şi conservarea manuscriselor şi cărţilor deţinute de bibliotecile italiene. Abordarea ştiinţifică urmăreşte îmbinarea între studiul ştiinţelor şi istoria materialelor de bibliotecă, punerea în practică a conceptului potrivit căruia o carte, şi în special o carte veche, nu este un simplu text ci o combinaţie între materiale şi tehnici. Pentru realizarea acestui scop, Institutul dispune de multe laboratoare – mediu, biologie, chimie, fizică, conservare, tehnologie – precum şi de un departament pentru documentare, instruire şi informare ştiinţifică.

Asociaţia Bibliotecilor Italiene (AIB)

Asociaţia Bibliotecilor Italiene este singura asociaţie profesională a bibliotecarilor din Italia. Fondată în 1930, în urma Congresului IFLA desfăşurat la Roma în 1929, aceasta numără aprox. 3.500 de membri asociaţi, din care 2.800 persoane şi 700 biblioteci.

Pentru a funcţiona pe plan local, AIB a înfiinţat 18 secţii regionale şi un consiliu naţional. Prin aderarea la IFLA şi prin promovarea principiilor UNESCO privind bibliotecile publice, Asociaţia urmăreşte să sprijine dezvoltarea serviciilor de bibliotecă în Italia, conform cerinţelor crescânde ale utilizatorilor. Ea sprijină, de asemenea, un sistem de perfecţionare pentru personalul din biblioteci, promovează etica profesională şi apără profesia de bibliotecar. Pentru o armonizare a acestor preocupări, Asociaţia a înfiinţat comisii naţionale şi grupuri ştiinţifice de lucru. Ea organizează seminarii, întruniri, congrese, şi publică lucrări originale şi traduceri ale normelor şi standardelor internaţionale, un buletin ştiinţific săptămânal ("Bollettino AIB"), o broşură lunară ("AIB Notizie") şi o agendă anuală referitoare la biblioteci.

Acţionând prin intermediul multor comisii guvernamentale şi regionale, AIB are un rol important în susţinerea participării bibliotecilor italiene la activităţi ale Uniunii Europene (Programul pentru Biblioteci şi Telematic al Comisiei Europene, INFO 2000 şi Midas-net). AIB este, de asemenea, membru fondator al EBLIDA şi are un reprezentant în Comitetul Executiv.

Text preluat din *EBLIDA Magazine*, nr.4/1998, pag. 24-26

Traducere de Aura Constandache

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Responsabilitatea cărţii în pragul mileniului al III-lea

Arh. Silvia PĂUN

În cadrul reformei Învăţământului, programa Şcolii generale (ca şi a liceului), trebuie să contribuie la pregătirea viitorilor cetăţeni prin *educare şi în domeniul valorilor moştenite,* ce reprezintă repere perene, ca şi elemente definitorii în parcurgerea treptelor culturii şi a formării de mentalităţi mai elevate – elevilor. Aceste valori patrimoniale nu pot face obiectul unor cursuri aleatorii sau alternative ci, trebuie să facă parte din înseşi materiile de bază, de formare a copilului.

Primele noţiuni privind valorile patrimoniale necesită a fi oferite de şcoală, încă din primele clase primare, adică în continuarea celor morale pe care le-au primit (teoretic) copiii în familie, în cei 7 ani de acasă.

Deoarece omul se dovedeşte a fi mult mai sensibil la un lucru cunoscut (de exemplu în muzică, în artă...), cu atât mai mult va profita tânărul care, încă din copilărie, va primi o ofertă selecţionată şi bogată de creaţii de valoare. În cazul de faţă valorile perene sunt moştenite, din străvechime, dar ca să rămână ale noastre, să beneficiem de ele, trebuie să demonstrăm că le meritâm şi le luminăm calea, prin educaţia juvenilă.

În cadrul acestor creaţii de valoare moştenite, pe care britanicii le numesc "Heritage", al acestui Patrimoniu, respectat prin lege în Occident, se impun a fi predate copiilor noţiuni, cel puţin din următoarele domenii: **Etnos**; **Arheologie**; **Arhitectură**; **Mediu natural**.

În ce priveşte **Etnosul**, azi, se constată o mare lacună în programa de învăţământ general... şi până la cel universitar! Cum este posibil ca să fie pregătiţi în România adevăraţii filosofi, psihologi, diplomaţi, manageri în turism, istorici, geografi, arhitecţi.. fără ca disciplinele respective să nu cuprindă, măcar, cursuri privind etnosul (atât al logosului cât şi al grafosului). Suntem încă în ţara cu unul dintre cele mai vechi şi bogate etnosuri, pe care Dimitrie Gusti l-a ridicat la nivel de disciplină majoră. Apoi aportul de pionierat şi organizare a învăţământului al unor Petre Poni, Onisifor Ghibu sau Spiru Haret au pregătit generaţiile de intelectuali, începând cu învăţătorii şi preoţii, care la rândul lor au avut un rol hotărâtor în formarea tineretului, mai ales de la sate, ce s-au ridicat până la jertfa supremă pentru Întregire! Pentru aceşti eroi C. Brâncuşi ne-a dăruit însemnul Coloanei (ca şi întregul ansamblu) de la Tg. Jiu, revalorificând sensul primordial al matricelor etnosului.

Tot atât de regretabil şi ireversibil este şi faptul că ultimii specialişti, în domeniu, de la Institutul de Etnologie şi Folclor se apropie de vârsta de pensionare fără a avea posibilitatea de a forma noi cadre. Etnosul reflectă o concepţie benefică, creatoare, marcând o constantă a culturii unui popor.

În domeniul **Arheologiei**, creaţii patrimoniale, cum sunt cele ale *ceramicii neolitice* din România, nu numai că reprezintă *arbitri* prin perenitatea valorii lor ci, conţin şi acele *forme primordiale* (abstracte geometrice, cum ar fi cercul, rozeta, morişca, spirala, zigzagul...). Aceleaşi forme de valoare se regăsesc, după cca. 6000 de ani, şi azi în ceramica populară din toate regiunile României. Cunoscându-le, copilul va învăţa, de mic, să le respecte, le va asimila în avantajul şlefuirii rafinamentului său şi-l va apăra de kitsch-uri.

Şcoala poate oferi un cadru definitoriu al pregătirii prin educaţie, *copilul pregătind omul în respectarea legilor* (la care România s-a angajat internaţional, cum e cazul "Legii privind ratificarea Convenţiei europene pentru protecţia patrimoniului arheologic" şi la care a aderat din 1997). De multe ori în orgoliul nostru de om modern, înarmat cu unelte sofisticate, uităm că folosim zilnic, ca şi aerul, o serie de forme ce ne vin din străvechime sau semne abstracte cum sunt unghiul, triunghiul, rombul, pătratul, hexagonul, pentagonul, octogonul... pe care le datorăm preistoricilor!

În domeniul **Arhitecturii**, care oferă pereţii aşezărilor umane, spaţiile, în care copilul se naşte,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

fără voia lui, suntem datori să-l facem să distingă valoarea de non valoare (cum o face, în şcoală, Italia) dar să şi cunoască aspectele de valoare ale arhitecturii autohtone, mai ales ale arhitecturii lemnului (dacă ne-am referi numai la proporţiile ei "de aur", la caracterul ei deschis, al cerdacului, al prispei...). Toate aceste noţiuni de arhitectură ar întregi universul său de socializare în avantajul dezvoltării demnităţii sale, ca viitor cetăţean al urbei.

Respectul faţă de **Mediul natural** este esenţial pentru reuşita educaţiei, umanizând copilul. Basmele, poezia populară, proverbele, tradiţiile... reprezintă mijloace moştenite, eficace, de a face copilul să-şi cultive duioşia, dragostea şi respectul pentru mediul în care trăieşte. Acesta e pasul care îi deschide respectul pentru Cel ce a creat toată această armonie.

Cunoaşterea *valorilor moştenite patrimoniale* este un drept al copilului şi nu avem voie ca tocmai şcoala să îl vitregească (drept la care am aderat încă din 1959). Astfel, noţiuni însoţite de filme, diapozitive... pot crea cursurilor o formă atractivă care uşurează asimilarea şi pot crea adevărate destinderi faţă de cursurile cu caracter ştiinţific, de exemplu. Aceste vizualizări încărcate de valoare, trezind interesul copilului, îl vor sensibiliza şi încuraja în comentarii comparative *ce vor forma treptat, mentalităţi benefice în avantajul respectării acestor moşteniri*, pregătind viitorii cetăţeni conştienţi, avizaţi şi cultural.

Strategia de protecţie, de ocrotire permanentă, de conservare şi de punere în valoare a patrimoniului cultural şi turistic trebuie să beneficieze (în lipsa legilor obştei) de *cetăţeni îndelung pregătiţi prin educaţie, încă din şcoala generală*, ca şi prin sinteze grafice comparative pentru înţelegerea adevăratelor valori.

Şcolii de azi, din pragul mileniului al treilea, îi revine această mare *responsabilitate a calităţii educaţiei,* pe care o promovează. Aforismul poetului nostru naţional o ilustrează optim: "Educaţiunea e cultura caracterului, cultura e educaţiunea minţii".

Cultură şi Cartier

Redescoperirea conştiinţei comunitare

Iulian SCOIPAN

Educaţia culturală face parte integrantă din formaţia persoanei umane. Istoria a dovedit că o civilizaţie triumfă prin cultură, iar o generaţie fără o cultură definitorie nu se poate impune. Societatea contemporană este, ne place sau nu să o recunoaştem, într-o acută criză culturală. Devenită o simplă alternativă în faţa avalanşei de "ispite" numite calculator, televiziune prin cablu sau satelit, cultura este un atribut esenţial al unui neam (alături de istorie şi credinţă), a cărui însuşire determină apartenenţa unui individ la un grup etnic. Educaţia culturală se impune, în acest sens, de la o vârstă cât mai fragedă şi cu mijloace adecvate, rolul instituţiilor de cultură fiind cu atât mai important cu cât în efortul lor stă educaţia tinerilor (uneori mai mult decât completivă celei din şcoli).

Pe de altă parte, în contextul socio-economic şi cultural actual, intern şi internaţional, este evidentă o regretabilă de-culturalizare a comunităţilor, o pierdere a conştiinţei proprii, manifestată prin renunţarea la valorile ce le impuneau ca entităţi. Această tendinţă de uniformizare într-un surogat cultural, într-o falsă entitate, în detrimentul adevăratelor tradiţii ce au menţinut nealterată originea comunităţii, a reprezentat punctul de plecare al unei iniţiative venită din partea Consiliului Europei, Direcţia Învăţământ, Cultură şi Sport, şi menită să redescopere tradiţia culturală a comunităţii de la cea mai reprezentativă celulă a sa - cartierul. Această iniţiativă vizează definirea şi întărirea identităţii culturale a comunităţilor locale rezidenţiale şi doreşte să stimuleze autorităţile centrale şi locale, mijloacele de comunicare şi instituţiile culturale să-şi concerteze preocupările în a aplica o nouă politică culturală participativă în cartiere.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Acest interes a fost exprimat de Consiliul Europei în Declaraţia Conferinţelor de la Bremen (1983), Florenţa (1987), Lyon (1991), Praga (1993).

Importanţa acestei teme pentru oraşul nostru, ca şi măsura în care această problematică devine de actualitate şi pentru noi, sunt relevate de următoarele:

- cartierul rămâne o entitate fundamentală a vieţii urbane şi evoluţiei sale;
- comunităţile de cartier suferă adesea de un deficit de democraţie şi ele trebuie să-şi facă auzite glasurile şi să contribuie la procesele de planificare şi luare a deciziilor;
- cartierele trebuie să fie unităţi culturale reale, cu o viaţă culturală distinctă, fondată pe o combinaţie de iniţiative publice şi private şi bazată, mai ales, pe voluntariat;
- cartierul furnizează cadrul unic în care educaţia, serviciile sociale, sănătatea, prevenirea criminalităţii şi cultura pot fi coordonate pentru a contribui la binele comunităţii;
- integrarea în cartiere contribuie la integrarea economică, susţinând relaţii economice formale şi informale importante şi furnizând spaţiul pentru iniţiative noi într-o realitate socială cunoscută;
- cartierul este spaţiul de fundamentare a solidarităţii, cu influenţe şi asupra oraşului, în ansamblul său;
- acţiunea culturală devine elementul de coeziune în viaţa socială a cartierului, ca şi forţa care permite inserţia cartierului în oraş;
- este nevoie de o nouă conştientizare asupra rolului jucat de politicile culturale ale cartierului;
- politica oraşului, privitoare la cultura cartierului, a cunoscut o foarte mică modernizare în ultimii ani, în domeniile de bază cum ar fi planificarea oraşelor, organizarea serviciilor, alocarea resurselor, adaptarea infrastructurilor şi a sistemelor participative;
- cartierul trebuie să fie spaţiul de exprimare liberă şi deplină a tuturor minorităţilor culturale, sociale, etnice sau religioase.

În anii 1997 şi 1998 au avut loc, în cadrul unui proiect desfăşurat de Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu", Asociaţia Bibliotecarilor şi Documentariştilor din Bucureşti (ABIDOB) şi Asociaţia de tineret "Generaţia 2020", activităţi cu caracter ludic şi educativ, care au vizat să surprindă oportunitatea unui asemenea program la nivelul comunităţii de cartier, ca şi interesul, disponibilitatea şi reacţia acestor comunităţi sau a instituţiilor socio-educative ce interferează în această micro-zonă (familie, şcoală, instituţii culturale, agenţi economici, administraţie locală, organizaţii non-guvernamentale).

În vara anului 1997 au fost deschise, în perioada iulie-august, 10 centre în filialele pentru copii ale Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" (6 în luna iulie şi 4 în luna august), unde echipe de câte 4 animatori culturali ai Asociaţiei "Generaţia 2020" şi câte 1-2 membri ai ABIDOB desfăşurau activităţi de vacanţă ocazionale (de ex. biblioteca "D. Bolintineanu"), săptămânale (de ex. biblioteca "C.D. Gherea") sau zilnice (de ex. biblioteca "Gh. Lazăr").

În vara anului 1998 au fost deschise, în aceeaşi perioadă, 12 centre, unele în acelaşi spaţiu, altele în noi zone ale Bucureştiului, activităţile, mai variate şi mai mediatizate, având aceeaşi frecvenţă ca în anul anterior (de ex. bibliotecile "I.L.Caragiale", "M. Preda" sau "G. Bacovia"). De asemenea, săptămânal aveau loc "mari sărbători" ce reuneau, în principalele parcuri bucureştene, copiii participanţi din diferitele cartiere ale oraşului.

În cei doi ani au participat, cu o frecvenţă fluctuantă, peste 1500 de copii din peste 30 de şcoli din toate sectoarele Capitalei, ei fiind în fapt cea mai puternică verigă de legătură între instituţia bibliotecii, şcoală şi familie. Datorită numărului neaşteptat de mare al copiilor, în special în cadrul "marilor sărbători", în ciuda dificultăţilor de transport, a fost necesară suplimentarea numărului de animatori culturali şi bibliotecari.

Paralel, în cei doi ani s-a desfăşurat o anchetă socială ce urmărea evidenţierea modului în care această propunere-proiect a fost receptată de familia copilului participant (ancheta a avut la bază un chestionar elaborat). Răspunsul instituţiei familiale a fost unul deosebit, prelucrarea datelor dezvăluind o apreciere pozitivă (84%) care dădea speranţe în perspectiva programului unui centru de vacanţă permanent. De asemenea, din aceeaşi prelucrare a reieşit necesitatea realizării de programe diferenţiate, în funcţie de cerinţele concrete ale zonei şi ale beneficiarilor. Există o relativă discrepanţă între cerinţele părinţilor şi ale societăţii, de la un program de acest tip, pe de o

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

parte, şi cerinţele psiho-fiziologice ale copiilor, pe de altă parte. Astfel, dacă activităţilor propuse le lipseşte mişcarea, jocul, divertismentul, ele riscă să devină interesante doar pentru o mică parte a copiilor, restul preferând să folosească în alt mod "libertatea" vacanţei.

Totuşi există cartiere în care aşteptările sunt mari şi din partea copiilor. Problema poate fi rezolvată prin realizarea unor grafice psihologice, care să reflecte particularităţile cerinţelor fiecărei zone în parte (cartiere noi, cartiere periferice etc.), în baza cărora să se conceapă programe speciale.

Trebuie amintită fructuoasa colaborare între instituţiile ce interferează în spaţiul socio-cultural al cartierului, colaborare fără de care n-ar fi fost posibilă desfăşurarea acestor proiecte-experiment. Programul s-a bucurat de sprijinul atât al autorităţilor centrale sau locale (Ministerul Culturii, Ministerul Tineretului şi Sportului, Inspectoratul pentru Cultură al municipiului Bucureşti, Primăria sectorului 4, Direcţia Municipală pentru Tineret şi Sport, Inspectoratul Şcolar Judeţean Dâmboviţa), cât şi al altor instituţii (Şcoala Populară de Artă, Muzeul Naţional Cotroceni, Muzeul de Istorie al României, Muzeul Literaturii Române, Ambasada SUA, Ambasada Franţei, British Council, Institutul Goethe), organizaţii non-guvernamentale (Fundaţia pentru Tineret a Municipiului Bucureşti, CENTRAS, Euro-Est, Salvaţi copiii, ASLIR), şcoli generale (nr. 33, 58, 74, 190) sau licee (M. Cervantes, G. Călinescu, C. Nenitescu) şi al unor sponsori generoşi (RATB, Coca-Cola, Pepsi-Cola, Imprimeriile Coresi, Heidi Chocholate Swisse, Mc Donald's).

Un element deosebit de important îl reprezintă mediatizarea acestor acţiuni, aprecierile de care s-au bucurat în presă fiind reflectarea unui succes manifestat în cadrul societăţii civile. Nu doar acţiunile mari, de o largă desfăşurare de forţe, şi-au aflat ecoul în mass-media, ci şi prezentările strategiei de viitor sau ale perspectivelor programului, presa arătând o largă deschidere faţă de acest proiect.

Televiziunea Naţională (TVR), care a desemnat un reporter special pentru reflectarea acestui proiect, PRO-TV, Radio România (un prieten mereu aproape de noi), Radio Total, Radio 21, Radio PRO-FM, ziarele "Adevărul", "Ziua", "Naţional", "Evenimentul Zilei", "Libertatea" sau "Jurnalul Naţional" au redat aspecte (uneori în direct) ale desfăşurării acestui program.

Nu în ultimul rând, trebuie amintit că programul a beneficiat şi beneficiază în continuare de o pagină WEB pe Internet ca şi de o mediatizare proprie (prin fluturaşi, pliante, afişe), realizându-se două casete video de prezentare a activităţilor desfăşurate.

Dincolo de aceste plusuri, programul-experiment desfăşurat pe parcursul celor doi ani a avut şi unele neajunsuri (neputinţa de a menţine un ritm constant al activităţilor, datorată fluctuaţiei persoanelor antrenate, insuficienţa resurselor materiale şi financiare, care a dus la neîndeplinirea unor scopuri propuse, improvizaţii impuse de factori arbitrari etc.), care nu au ştirbit însă din succesul de care el s-a bucurat.

Ca un ultim factor ce a determinat iniţierea acestui program menţionăm faptul că el stimulează voluntariatul, antrenând, atât în cei doi ani experimentali, cât şi în viitor, proaspeţi absolvenţi de liceu, şomeri sau persoane neîncadrate, care astfel dau sens vieţii şi activităţii lor.

În concluzie, iniţiatorii consideră oportună şi necesară continuarea, dezvoltarea şi perfecţionarea acestei idei, în prezentul program "Cultură şi Cartier", al centrului de vacanţă "Fantezia".

Acesta este un program pentru timpul liber al copiilor bucureşteni, ce-şi propune deschiderea unor centre de vacanţă, cu program zilnic, în lunile iulie-august ale anului 1999. Ele vor fi deschise în 4 dintre bibliotecile publice pentru copii din cartierele bucureştene, cuprinzând în programul lor jocuri de interior şi exterior, cercuri de pictură, teatru sau construcţii de jucării, excursii tematice sau vizite la muzee şi case memoriale.

Perfecţionarea în domeniul animaţiei culturale a tinerilor antrenaţi în acest proiect se va realiza cu ajutorul Fundaţiei pentru tineret a Municipiului Bucureşti şi al Direcţiei Judeţene pentru Tineret şi Sport Ilfov, în două stagii de pregătire organizate în lunile martie-aprilie a.c. Acest ciclu de pregătire va continua în 15 ministagii organizate în Bucureşti şi într-un stagiu practic. Tinerii animatori vor primi atestate recunoscute de Ministerul Educaţiei Naţionale şi Ministerul Culturii.

Până la data de 1 mai 1999 va fi elaborat programul zilnic al acestui proiect, care va fi adus la cunoştinţa comunităţii de cartier. Este urmărită şi reacţia comunităţii, singura care se poate sesiza şi lua primele măsuri la problemele ce confruntă cartierul.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Spargerea Bibliotecii

Vasile BĂRAN

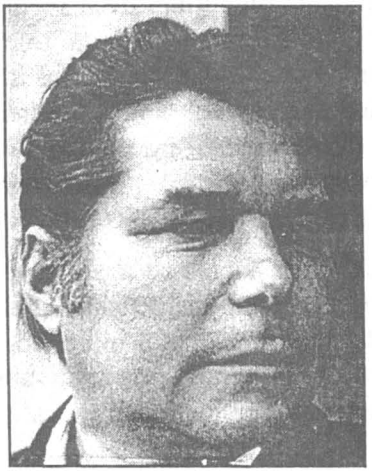

"Hai - mi-am spus -, s-a făcut noapte, e timpul să sparg Biblioteca, să iau de-acolo toate cărţile, tot ce-am citit". Mă aflam atunci încă în satul meu, o aşezare sub munţii Parângului, între Cărbuneştii lui Arghezi şi Hobiţa lui Brâncuşi, alungită pe Valea Călugăresei, un pârâu ce se revărsa, primăvara, precum Nilul, inundând Lunca Podului de Fier şi umplând-o cu mâl, pentru anotimpurile de rodire şi înflorire. Valea aceasta şi un Dulap al şcolii erau lucrurile mele fundamentale din vremea aceea, Valea cu apă şi Dulapul cu cărţi. Ca şi Valea cu apă şi Dulapul se primenea mereu cu cărţi noi şi curând am descoperit cele două izvoare. Pârâul ţâşnea dintr-un stufăriş stâncos, zicându-se că un cerb cu copitele sale făcuse, sărind din coasta muntelui, urma aceea atât de adâncă, iar cărţile erau aduse de învăţătorul nostru, Ion D. Isac, deputat de Gorj, din partea partidului liberal al lui Tătărăscu, al cărui semn electoral era chiar Coloana Infinitului. Învăţătorul aducea la şcoală cărţile din fantastica sa bibliotecă pe care, ceva mai târziu, am şi văzut-o.

Când am intrat, dascălul meu s-a aşezat pe-un scaun larg, din lemn lustruit şi a stat o clipă cu privirea spre rafturile pe care erau ordonate cărţile care-i îndulceau existenţa şi pe care le considera avuţia sa cea mai de preţ. Erau acolo, în afara celor rare, şi volume de la scriitori români contemporani date lui cu autograf. Îmi amintesc romanele de război ale lui Camil Petrescu şi Cezar Petrescu, *Cuvinte potrivite* şi *Cărticica de seară* ale lui Arghezi, şi o carte a Reginei Maria, *Povestea vieţii mele*, cu care deputatul, căpitan în rezervă, fost combatant în luptele din Valea Jiului din primul război mondial, el însuşi autorul unui memorial privind acel război, se mândrea cel mai mult, învelind-o în coli albastre de hârtie când mi-a împrumutat-o. Pe prima pagină erau scrise cu cerneală cuvintele: "Locotenentului Isac, noi glorii - Maria". Când m-a invitat la el acasă, deşi într-o zi de vară plină, odăile erau răcoroase şi ţin minte că i-a spus fetiţei sale, Nela, pe care eu o cunoşteam de la şcoală, elevă într-a patra, să închidă ferestrele. Şi abia după ce s-a ridicat din jilţul acela, părând să fi săvârşit un ritual, fata ne-a servit cu miere de albine şi apă rece. Ştim că aşa o să se petreacă evenimentele, fiindcă, la şcoală, unde eu aveam cheile Dulapului fiind, deci, "bibliotecar", îmi spusese: "Astăzi o să mergem să-ţi dau alte cărţi şi-ai să guşti şi mierea albinelor mele". Dascălul ţinea la mine nu numai pentru că învăţam bine, dar şi că tot ce făceam îmi dezvăluia o mare pasiune pentru cărţile pe care le căram de colo-colo, într-o desagă nouă-nouţă, curată şi frumoasă. Cantitativ, Biblioteca învăţătorului Ion D. Isac, ar fi cuprins nu numai cât zece dulapuri de la şcoală, ci şi toate cărţile aflate atunci în satul meu, inclusiv pe cele de la biserică. Dar deosebirea nu consta numai în măsurători dintr-acestea, ci şi în înfăţişarea ei fără seamăn. Casa fiindu-i mare, un fel de culă gorjenească, Biblioteca ocupa întregul ei salon. Sus, deasupra ultimelor rafturi, ieşeau în afară câteva perechi de coarne de cerb fixate pe suporturi sculptate din lemn de corn, arbustul cel mai puternic din Valea noastră, din care-şi făcuseră, pe vremuri, haiducii măciucile, obicei preluat şi de pandurii lui Tudor. Imaginea m-a înfiorat, fiindcă m-a dus cu gândul la copitele cerbului din munţi şi pentru prima oară s-a născut în mintea mea legătura dintre apă şi carte, materie şi spirit, fără de care omul n-ar fi întreg. Cu timpul, Dulapul de la şcoală a fost înlocuit cu rafturi aduse de învăţător de la Târgu-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cărbuneşti, iar ceva mai târziu o încăpere s-a numit chiar "Biblioteca şcolii", construită anume alături, ca un adaus la edificiu. Iar şi mai târziu, când în sat s-a construit noua clădire a şcolii generale, fostul local a devenit "Biblioteca" aşezării, comuna mea fiind printre primele din Gorj care avea o asemenea instituţie culturală. Cam pe atunci mi-a venit şi mie vremea să plec din sat. Momentul a fost decisiv pentru destinul meu şi i-am simţit în toate fibrele fiinţei mele importanţa. Atunci am avut eu coşmarul Spargerii Bibliotecii. Plecam noaptea cu un tren care-mi sunase în urechi, trecând fulgerător prin Lunca Podului de Fier, încă din anii copilăriei, avertizându-mă fără încetare: "O să te iau, o să te iau!", dar mai înainte eu şi cu mine convenisem să spargem Biblioteca. Fiindcă în mine erau atunci doi băieţandri – unul care respira întretăiat şi buimăcit că pleacă în "lumea albă", cum se spunea în satul meu lumii celei vii, dar străină şi înfricoşătoare ca şi cea moartă – iar celălalt, şi mai speriat, care n-ar fi voit să se desprindă de lumea copilăriei şi care, precum mânzatul ce simte vârsta înjugării, stă mai tot timpul pe lângă mama lui. Zarurile fuseseră însă aruncate, trebuia să plec! Dar nu fără cărţile pe care le citisem şi care mi-au rămas şi astăzi ca nişte cărămizi la temelia fiinţei mele. Clipa a fost atunci, cum spuneam, de coşmar şi m-am văzut pe mine însumi cum spărgeam Biblioteca şi luam din rafturi carte cu carte, aşezându-le într-o desagă uriaşă, care se umfla tot mai mult, cât căpiţa, cât stogul... Aruncându-mi-o în spinare nu numai că nu i-am simţit greutatea, dar m-am pomenit ca Hermes, cu aripi la picioare. Când mi-am revenit din starea de halucinaţie, eram deja în trenul care mă ducea spre Capitala Ţării. Deci, nu spărsesem nici o bibliotecă.

Biblioteca satului meu a fost cu adevărat spartă mult mai târziu, peste câteva decenii, în focul răsturnărilor sociale de după 1989, fiindcă iată, trecând recent pe-acolo, edificiul acela cultural, construit anume spre a fi fost Bibliotecă, era acum cu ferestrele sparte, iar în ramele lor se bătuseră în piroane scânduri încrucişate, ca la orice casă părăsită şi degradată, în care nimeni nu mai aprinde lumina.

Microsioane

Biblioteca

Odată cu zorii
ies din întuneric
feluritele obiecte:
o masă, un scaun, un stilou...
Şi-n spate, acoperind pereţii,
rafturi mişcătoare parcă
venind ca nişte valuri
din universul fără margini,
oceanul nesfârşit.
Şi-n ele – cărţile,
adevăratele lumi paralele.

Evoluţie

Urcat într-un copac
Şi privind pădurea
Şi-a făcut ucenicia ochilor
Cu ei a văzut apoi şi Biblioteca.

Ireparabilul

Când eram la şcoala primară
Zgâriam tăbliţa cu un condei de piatră.
Şi astfel s-a şters
tot ce-am scris eu mai frumos.

Legendă

Au găsit o piatră miraculoasă
numită talent
Şi spărgând-o-n două
a plecat fiecare în lume cu partea lui.
Şi unul şi-a făcut din ea un piedestal
iar celălalt şi-a atârnat-o de gât
ca pe-o pedeapsă.

Surpriza

Citind această lege transpira:
"Sunt trei: prima condiţie
a creării unei opere este
talentul,
a doua – talentul şi a treia
talentul".
Şi el a ţipat iritat, ştergându-şi
de pe frunte cele 99 broboane
de sudoare:
- Şi cu transpiraţia, cum rămâne?

Soluţie

Când te plictiseşti de cărţi,
citeşte oameni.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Itinerar francofon

Albumul Magdalenei Rădulescu (III)

Teofil BĂLAJ

- ... La München, profesorul Angerer, cu care am studiat timp de doi ani, era cel puţin la fel de cunoscut ca Prinet şi Boutet de Monvelle, care erau cei mai vestiţi pe atunci la Academia pariziană de la Grande Chaumière – unde am continuat studiile, după München.

- Nu v-a înspăimîntat gîndul de a organiza prima expoziţie în capitala Franţei, ţara cu cei mai mulţi pictori din lume?

- După studiile de la Grande Chaumière am călătorit în Italia şi Statele Unite, unde m-am şi stabilit pentru cîţiva ani. Nu sînt convinsă nici acum că cei optzeci de mii de pictori, cîţi lucrează în Franţa la ora actuală, reprezintă cel mai mare număr de pictori dintr-o ţară. Sînt foarte mulţi pictori şi în America. Aici, la Paris, se alcătuiesc însă mai uşor grupurile. În America, artiştii sînt mai singuri. Oraşele sînt mai tinere şi nu există locuri cu o tradiţie artistică de sute de ani cum există la Paris. În orice caz, aşa mi s-a părut mie. Cînd am revenit la Paris, nu m-am grăbit să expun, dar grupul din Montparnasse, de care m-am apropiat, era un grup foarte activ. Toată lumea lucra mult şi se discuta şi mai mult despre fiecare artist. Trebuia să participi şi la discuţii şi la confruntările din expoziţii. N-aveam niciun motiv să rămîn indiferentă faţă de această atmosferă atît de folositoare creaţiei. Era, în fond, ceea ce căutam fiecare din tinerii de atunci: să ne spunem cuvîntul. Şi ni-l spuneam după cum ne pricepeam mai bine.

Ţin minte că nu era noapte în care să mă culc mai devreme de ora două sau trei. Cred că atunci am lucrat cel mai mult. În orice caz, din perioada Montparnassului m-am obişnuit cu munca zilnică. Dar nu numai eu. La fel munceau şi Giacometti şi Calder şi Surçat şi Veira da Silva, Milo, Barilli şi toţi ceilalţi prieteni.

Radio Lyon transmitea la 10 ianuarie 1948: *"Universul picturii Magdalenei Rădulescu se descoperă cu acelaşi şoc cu care se intră în universul lui Panait Istrati. O dezlănţuire primară a unor furtuni coregrafice, de culoare şi linii animate parcă de acelaşi vînt care rostogoleşte pretutindeni ciulinii Bărăganului. Marele mister al purităţii domină succesiunea simplă, aproape calendaristică, a vieţii omeneşti în anotimpuri afective prestabilite. Gesturile, costumele, totul este pregătit pentru marea ceremonie a vieţii, apoi a morţii".*

- Nu se poate fără muncă zilnică. Atunci cînd mă opresc pentru o clipă din lucru, citesc. Am avut întotdeauna cu mine, peste tot, cărţile cele mai dragi. Şi la Roma, cînd ne-am întîlnit la cafeneaua "Arago" cu Malaparte şi Longanesi şi la New-York, cînd ne plimbam cu Moravia prin cartierul negrilor şi cînd am revenit la Paris, în serile lungi cu Matisse, cu Braque şi cu Ungaretti, care povestea atît de frumos...

Cărţile bune îmi sunt prietenii cei mai devotaţi. Acum nici nu mai am prea mulţi prieteni în afară de cărţi.

- Dar la Paris cum vă simţiţi?

- La Paris nu mai stau atît de mult ca pe vremuri. Mai am cîţiva cunoscuţi dar lumea este foarte ocupată. Pictorii de acum cîteva decenii au plecat sau au devenit bogaţi şi e tot una. Eu nu am acceptat nici un negustor dintre cei care au vrut să se ocupe de lucrările mele şi asta îi supără astăzi pe mulţi. Am rămas credincioasă anilor în care toţi eram cinstiţi şi lucram din răsputeri fără să ne gîndim la preţul cu care vom vinde tabloul.

Singurul preţ adevărat a rămas şi astăzi pentru mine aprecierea celui care îmi priveşte tabloul. Tablourile mele ştiu să-şi aleagă singure casele în care să rămînă. Nu am nevoie de serviciile nici unui negustor. Cei care lucrează cu negustorii îşi pierd complet libertatea.

"Ceea ce este ciudat în pictura Magdalenei Rădulescu, foarte autentic sprijinită pe datinile ţării sale, este că ea găseşte în incantaţia

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

personajelor aspecte apropiate operelor lui James Ensor, această latură flamandă a măştilor cu zîmbet uneori tragic, truculent şi neliniştitor".

"Idilă" – desen de Magdalena Rădulescu

Sau, mai departe, tot André Verdet: *"Sensibilă la prestigiul culorii, ea* (Magdalena Rădulescu) *o dispune într-o elegantă succesiune de materie largă, nutritivă, ciudat lucrată".*

- Cînd eram copil alergam prin sat, fascinată, după perechile de dansatori. Puneam mîna pe costumele lor strălucitoare şi îmi făcea o plăcere la fel de mare ca atunci cînd culegeam flori.

"Viziunile Magdalenei Rădulescu au strălucirea şi misterul universurilor din visurile copilăriei, ca un fel de reflexe ale atmosferei de naivă incertitudine din poveştile lui Andersen, Gérard de Nerval sau Alain Fournier".

- Mi-am cumpărat ieri cîteva cutii de vopsea lăcuită şi cartoane mai mari. Gratajele, care mă preocupă acum sînt o experienţă instructivă. La Nisa nu găsesc întotdeauna culori bune. Culorile obişnuite, cu ulei, sînt catifelate. Pentru grataje am nevoie de culori dure. Nici un pictor nu lucrează cu culorile astea.

Nu ştiu dacă mă înţelegeţi...

Toată lumea te înţelege foarte bine, Magdalena Rădulescu. Toţi marii critici din această capitală a picturii te-au înţeles încă de la început. Te-au înţeles şi nenumăraţii admiratori care nici nu aşteaptă să se usuce culorile pe ultimele grataje sau pe icoanele tale de pe coajă de placaj şi le mută imediat în casele lor pe care, aşa cum spuneai, lucrările tale au ştiut atît de bine să le aleagă singure.

Ţi-am mai adus cîteva gînduri pentru albumul pe care-l porţi pretutindeni.

Iată, poetul Ion Vinea scria şi el în anii în care Jean Cassou şi Jacques Lassaigne nu te cunoscuseră încă: *"...Viguroasa personalitate a doamnei Magdalena Rădulescu se manifestă cu egală măiestrie în portret, în peisaj, în natură moartă, în compoziţii largi, unele cu tendinţe abstracte, altele, în care fantasticul predomină şi creează miracolul unei realităţi noi..."*

- Am emoţii...

- Şi a mai scris şi poetul Miron Radu Paraschivescu, după cum ştii: *"Dintre toţi pictorii noştri – şi moderni şi contemporani – cred că Magdalena Rădulescu face parte din cei care ar avea cel mai puţin nevoia unei prezentări. Fidelitatea artistului faţă de sine însuşi nu poate fi în nici un fel despărţită de aceea de ţara sa şi de poporul din mijlocul căruia s-a născut, s-a hrănit şi s-a ridicat".*

- Miron Radu Paraschivescu ţinea foarte mult la mine. Cînd am montat expoziţia de la Ateneu, în 1970, a venit de mai multe ori să mă vadă. Apoi m-a dus, într-o zi, cu maşina la Văleni. N-a venit la vernisaj decît pentru o clipă. M-a văzut fericită şi a plecat. Mi-a spus pe urmă că n-a rămas să nu-mi transmită şi mie emoţiile lui. Era atît de multă lume încît nu l-am găsit să-i mulţumesc că a venit şi m-am temut că s-a supărat. Nu era supărat însă. Ştia să se bucure de succesul altora mai mult decît de propriile lui succese.

- Apoi a mai scris şi criticul Petru Comarnescu.

- Bietul Comarnescu... El trebuia să vorbească la vernisaj. Era bolnav. La început medicii au crezut că are gripă...

- Cuvintele maestrului Victor Eftimiu le cunoşti, de asemenea: *"Magdalena Rădulescu este, de la Tonitza, cea mai impresionantă apariţie pe care a cunoscut-o pictura românească..."*

- Toţi sînteţi atît de buni cu mine...

Coborîm încet pe străduţa Mouffetard spre centrul Cartierului Latin şi ne oprim o clipă în faţa librăriei de lîngă întretăierea lui Boul`Mich cu bulevardul Saint Germain.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Magdalena a intrat să cumpere ilustrate pentru prietenii din Bucureşti.

Se apropie Anul Nou. Cînd am văzut cîte ilustrate a cumpărat i-am spus sincer că nu cred că le poate scrie pe toate pînă anul viitor. Mi-a răspuns, tot sincer şi aproape supărată ca şi cum n-aş fi înţeles nimic din toată discuţia noastră:

- Pentru prieteni, două sute de ilustrate pot fi şi desenate, nu numai scrise, într-o singură noapte....

Agenda culturală

Note din SUA

Prof. Dr. Şerban C. ANDRONESCU

Palimpsest. Cataloagele de specialitate menţionează existenţa, printre palimpsestele al căror text original este recuperabil, a unuia din cele mai preţioase manuscrise din această categorie, *Palimpsestul lui Arhimede*. Manuscrisul este foarte preţios pe două planuri. Mai întâi pentru că păstrează două scrieri originale ale matematicianului elen, *Metoda teoremelor mecanice* şi *Despre corpurile plutitoare*. Apoi, pentru că în toamna anului trecut, acest palimpsest de 174 pagini s-a vândut la New York, prin casa de licitaţii Christie's, cu 2.200.000 de dolari, o sumă enormă chiar pentru un manuscris foarte rar. Din cauza valorii lui enorme, cumpărătorul a cerut să nu i se publice numele. Ca urmare, bibliofilii şi istoricii de carte rară au crezut că nu vor mai putea studia niciodată manuscrisul, cumpărătorul fiind categoric în a-şi păstra anonimatul. Iată însă că în februarie 1999 galeria de artă Wallers din Baltimore, statul american Maryland, a anunţat că va pune palimpsestul la dispoziţia celor interesaţi într-o expoziţie ce se va deschide între 20 iunie şi 3 septembrie la sediul galeriei. Cum pergamentul lucrării este azi extrem de fragil, direcţia galeriei a luat contact cu specialiştii de la universitatea locală, Johns Hopkins, pentru fotografierea integrală a manuscrisului astfel ca cercetarea lui să se poată face mai uşor şi fără riscuri pentru text. În prezent se lucrează la un film privitor la istoria palimpsestului. Filmul va arăta *in extenso* nu numai fiecare filă de text dar va cuprinde şi comentarii de specialitate, istoria perioadei din secolul X, când un scrib din Bizanţ a copiat manuscrisul original al lui Arhimede, apoi transcrierea şi traducerea în englezeşte. Originalul s-a pierdut, dar copia bizantină s-a păstrat. În secolul XII, textul copiat de scribul bizantin a fost socotit fără valoare şi, în consecinţă, paginile au fost acoperite cu o peliculă opacă deasupra căreia s-a scris alt text, considerat atunci mai important. Azi, datorită tehnicii digitale, textul iniţial se poate citi fără să se înlăture pelicula adăugată pe deasupra sa. Filmul va permite aşadar consultanţilor să examineze, în scrierea scribului din secolul X, cele două lucrări principale ale lui Arhimede, text şi diagramele autorului.

Expoziţie de carte rară. "Treasures from the New York Public Library" este numele unei expoziţii de carte rară ("treasure", engl. pentru "tezaur, bogăţie") organizată de New York Public Library, a doua bibliotecă din Statele Unite ca mărime. Conţine peste 30 de milioane de articole de bibliotecă (faţă de cele peste 80 de milioane ale Bibliotecii Congresului). Dintre cele mai interesante exponate au fost: un manuscris carolingian pe vellum din anul 850, originalul manuscrisului lui Robert Fulton conţinând planul şi descrierea primului submarin (1806), un portret al lui Benjamin Franklin, de Duplessis, singurul pictat după natură, şi volumul *The Assasination of Abraham Lincoln* de Dr. Charles Leale, medicul care i-a dat primul ajutor lui Lincoln imediat după ce a fost împuşcat la Teatrul Ford la 14 aprilie 1865.

Columbia University. Biblioteca universităţii Columbia din New York (o universitate Ivy League) nu e foarte mare, dar e una din cele mai vechi şi mai bine dotate biblioteci americane de cercetare. Conţine peste 700.000 de articole de bibliotecă (volume, ziare, benzi magnetice, microfilme etc.) şi aproape 2.000.000 de scrisori, fotografii şi afişe. Este frecventată mai ales de oameni

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

de cultură din New York, oameni influenţi în cultura americană. În secţia "Slavic and East European Collection" majoritatea lucrărilor sunt ruseşti şi ucrainiene, inclusiv cele privitoare la România şi Republica Moldova. Se găsesc şi cărţi maghiare, cehe, serbo-croate şi chiar în uzbecă, dar nu în româneşte. Cultura română e reprezentată printr-o singură lucrare, aceea a lui Jacques Vergotti, amantul reginei-mame Elena din timpul războiului, prin care autorul glorifica cedarea României, fără condiţii, Uniunii Sovietice şi arestarea Mareşalului Antonescu. Alte cărţi româneşti nu există în biblioteca celei mai de seamă universităţi din New York. Ar fi indicat ca Ministerul Culturii din România să ia act de această situaţie ridiculă. Adresa bibliotecii: Columbia University Library, Slavic and East European Collection, 420 West 118th Street, New York, NY. 10027, USA. Tot la Columbia University se află şi **The Association for the Study of Nationalities** unde, de asemenea, problemele româneşti (când sunt discutate) sunt discutate de străini, nu de români, deci nu din punct de vedere românesc. Nu universitatea Columbia e vinovată de această situaţie.

Prezenţe româneşti. Volumul lui Mihai Ungheanu, *Un război civil regizat* (Bucureşti, Romartexim, 1997) şi revista bibliotecilor şi documentariştilor, "Biblioteca Bucureştilor", au fost prezentate auditoriului la simpozionul din februarie 1999 organizat la City University of New York de Filiala americană a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România. Prezentarea s-a făcut sub forma unor discuţii libere, după ce expunerile programate au luat sfârşit, astfel ca lucrările să poată fi răsfoite în linişte.

Studii Sud-Est Europene. La 19 iunie are loc la Londra conferinţa "South-Eastern Europe: History, Culture, Boundaries" organizată de **Centre of South-East European Studies**, adresa: SSEES, Senate House, Malet Street, London WC1E 7HU, England. Organizatorii, profesorii Alex Drace-Francis şi Wendy Bracewell, invită comunicări şi pun la dispoziţia celor interesaţi textele comunicărilor acceptate. Directorii de biblioteci interesaţi în astfel de texte le pot cere prin e-mail: w.bracewell@ssees. ac.uk.

IREX. International Research and Exchange Board (SUA) anunţă o mare varietate de programe de studii şi cercetări pentru anul 2000. Informaţii se pot obţine fie prin scris de la IREX, 126 Alexander Street, Princeton, NJ. 08540-7102, USA, fie prin e-mail: http: //www. irex. org. De notat că organizaţia are un birou şi la Bucureşti.

Ex-Libris. Felix Hollenberg.

Katalog zur Ausstellung in der Stadtbücherei Stuttgart Wichelmspalais. 25 Januar bis 23 Februar 1991

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Noutăți editoriale

- Adams, James, *Următorul – ultimul război mondial. Armele sunt computerele iar frontul e pretutindeni*, Editura Antet, Bucureşti, 376 p., 43.000 lei
- Axente, Colette; Raţiu, Ileana, *George Enescu*, Editura Muzicală, Bucureşti, 1998
- Banks, Russell, *Deriva continentelor*, Editura Univers, Bucureşti
- Bălăiță, George, *Lumea în două zile*, Editura Gramar, Bucureşti
- Bârna, Vlaicu, *Între Capşa şi Corso*, memorii, Editura Albatros, Bucureşti, 1998, 448 p.
- Beauvoir, Simone de, *Puterea vârstei*, Jurnal, Editura Amarcord, Timişoara
- Belciu, Maya, *Vin americanii?... destin amânat*, roman, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1998, 312 p.
- Berlogea, Ileana, *Liviu Ciulei, regizor pe patru continente*, monografie, Fundaţia culturală "Rampa şi ecranul", Bucureşti, 1998, 292 p., 20.000 lei
- Brezianu, Barbu, *Desfacerea*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1998, 162 p.
- Buzinschi, Corneliu, *Noaptea umbrelor*, Editura Eminescu, Bucureşti
- Caranfil, Tudor, *Vârstele peliculei*, vol. IV, Editura Pro Humanitate, Bucureşti, 1999
- Caufman-Blumenfeld, Odette, *Teatrul european – Teatrul american: influenţe*, Editura Universităţii "Al. I. Cuza", Iaşi, 1998
- *Când te-am văzut, Verena*, Mihai Eminescu – Veronica Micle, Scrisori de dragoste, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1998, 172 p., 12.000 lei
- Cesereanu, Ruxandra, *Călătorie spre centrul infernului*, Gulagul în conştiinţa românească, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1998, 290 p.
- Cioculescu, Barbu, *Navigând, navigând*, versuri, Editura Cartea Românească, Bucureşti,1998,76 p.
- Crainic, Nichifor, *Puncte cardinale în haos*, text integral, studiu introductiv, ediţie îngrijită şi note de Constantin Schifirneţ, Editura Albatros, Bucureşti, 1998, 220 p.
- Delavrancea, Cella, *Scrisori către Filip Lahovari*, vol. bilingv francez-român, Editura Jurnalul literar, Bucureşti, 1998, 196 p.
- Dinescu, Maria, *Mihail Sebastian, publicist şi romancier*, Editura DU Style, col. "Eseuri", Bucureşti, 1998, 144 p.
- Dostoievski, F.M., *Scrieri politice*, traducere de Ilie Danilov, prefaţă şi note de Emil Iordache, Editura Polirom, Iaşi, 1998, 164 p.
- Dostoievski, F.M., *Jurnal de scriitor*, vol. II, traducere de Adriana Nicoară, Marina Vraciu, Leonte Ivanov şi Emil Iordache, Editura Polirom, Iaşi, 1998, 425 p.
- Eliade, Mircea, *Noaptea de Sânziene*, roman, postfaţă de acad. Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998, 568 p.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

- Filimon, Nicolae, Opere, vol. I, *Excursiuni în Germania meridională*. Nuvele. Basme. Editura Minerva, Bucureşti, 1998
- Fraser, Angus, *Ţiganii*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1999
- Galaicu-Păun, Em., *Poezia de după poezie – ultimul deceniu*, critică literară, Editura Cartier, Chişinău, 1998, 280 p.
- Gană, George, *Tudor Vianu şi lumea culturii*, studiu, Editura Minerva, Bucureşti, 1998, 286 p., 20.000 lei
- Golescu, Iordache, *Istorioare*, antologate de Mihai Eminescu, ediţie îngrijită şi prefaţă de Mihaela Constantinescu-Podocea, Editura Jurnalul literar, Bucureşti, 1998, 112 p., 13.500 lei
- Ilisei, Grigore, *De la apa Iordanului la fiordurile norvegiene*, jurnal de călătorie, cuvânt înainte de Florin Faifer, Editura Omnia, Iaşi, 1999, 204 p.
- Istrati, Panait, *Pelerinul inimii*, antologie, cuvânt înainte, prezentări şi traduceri de Alexandru Talex, Editura Minerva, Bucureşti, 1998, 194 p., 15.000 lei
- Maiorescu, Titu, *Critice*, ediţie îngrijită, tabel cronologic, aprecieri critice şi bibliografie de Domnica Filimon, prefaţă de Gabriel Dimisianu, Editura Albatros, col. "Lyceum", Bucureşti, 1998, 494 p.
- Maliţa, Mircea, *Zece mii de culturi, o singură civilizaţie*, Editura Nemira, Bucureşti
- Marinescu, Angela, *Skanderbeg*, prefaţă de Nicolae Manolescu, postfeţe de Octavian Soviany şi Ioan Buduca, Editura Vinea, col. "Ediţii definitive", Bucureşti, 1998, 336 p.
- Măniuţiu, Mihai, *Istorii pe care n-am să le scriu*, Editura Allfa, Bucureşti, 19.900 lei
- Miran, Alexandru, *Poezii*, antologie, Editura Vitruviu, Bucureşti, 1998, 214 p.
- *Mircea Eliade*, biobliografie întocmită de Mircea Handoca, vol. II, receptarea critică (1925-1986), Editura Jurnalul literar, Bucureşti, 1998, 340 p.
- Moretta, Angelo, *Miturile vechilor civilizaţii mexicane*, Editura Tehnică, Bucureşti, 384 p., 56.000 lei
- Negoiţescu, Ion, *Dialoguri după tăcere* (scrisori către S. Damian), Editura DU Style, col. "Epistolar", Bucureşti, 1998, 160 p.
- Negrici, Eugen, *Naraţiunea în cronicile lui Grigore Ureche şi Miron Costin*, ediţia a II-a, Editura DU Style, col. "Didactica", Bucureşti, 1998, 256 p.
- Olăreanu, Costache, *Vedere din balcon*, scene, amintiri, ficţiuni, Editura Minerva, col. "Biblioteca pentru toţi", Bucureşti, 1998, 282 p., 10.000 lei
- Ornea, Z., *Junimea şi junimismul*, Editura Minerva, col. "Biblioteca pentru toţi", Bucureşti, 1998, vol. I, 406 p., vol. II, 408 p., 20.000 lei
- Paleologu, Alexandru, *Despre lucrurile cu adevărat importante*, ediţia a II-a, Editura Polirom, Iaşi
- Pavel, Dan, *Leviathanul bizantin*, Editura Polirom, Iaşi
- Paz, Octavio, *Dragoste şi erotism*, traducere de Cornelia Rădulescu, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, 205 p.
- Peltz, I., *Nopţile domnişoarei Mili*, Editura Hasefer, Bucureşti
- Petrescu, Camil, *Scrisorile doamnei T.*, Editura Allfa, Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

- Pillat, Ion, *Scrisori* (1898-1944), ediţie îngrijită, datarea scrisorilor, note, cronologie, postfaţă (*Istoria unei ediţii*), schiţă biobliografică de Cornelia Pillat, Editura DU Style şi Editura Atlas, col. "Opera omnia", Bucureşti, 1998, 526 p.
- Pop, Gheorghe, *Morfologia limbii române. Structuri şi sistem*, Editura Cărţii de Ştiinţă, Cluj, 1998
- Postelnicu, Ioana, *Plecarea Vlaşinilor*, Editura Gramar, Bucureşti, 512 p.
- Rădulescu, Mihai Sorin, *Elita liberală românească* (1866-1900), studiu, Editura All, Bucureşti, 1998, 304 p., 44.900 lei
- Sala, Marius, *De la latină la română*, Editura Univers enciclopedic, Bucureşti, 1998, 164 p.
- Sartre, Jean-Paul, *Psihologia emoţiei*, traducere, eseu introductiv şi note de dr. Leonard Gavriliu, Editura Trei, Bucureşti, 1999
- Saussure, Ferdinand de, *Curs de lingvistică generală*, ediţie critică de Tullio de Mauro, traducere şi cuvânt înainte de Irina Izverna Tarabac, Editura Polirom, Iaşi, 1998, 421 p.
- Săndulescu, Al., *Constelaţii literare*, studii şi articole, Editura Minerva, Bucureşti, 1998, 330 p., 15.000 lei
- Sicoie, Florin, *Sâmbăta engleză şi alte povestiri*, "Biblioteca Apostrof", col. "Ianus", Cluj, 1998, 132 p.
- Slama-Cazacu, Tatiana, *Un copil în vechiul Bucureşti*, Editura DU Style, col. "Memorii", 1998, 208 p.
- Slavici, Ioan, *Amintiri - Închisorile mele - Lumea prin care am trecut*, ediţie de Constantin Mohanu, Editura Albatros, Bucureşti, 1998, 472 p.
- Stanca, Dan, *Ritualul nopţii*, Editura All, Bucureşti, 256 p.
- Stăniloae, Dumitru, *Ortodoxie şi românism*, studiu introductiv, note şi ediţie îngrijită de Constantin Schifirneţ, Editura Albatros, Bucureşti, 1998, 246 p.
- Şora, Mihai, *Firul ierbii*, articole şi interviuri, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1998, 526 p.
- Ştefănescu, Mircea, *Amintirile unui dramaturg*, Editura Rao, Bucureşti, 1998, 576 p.
- Troyat, Henry, *Rasputin*, traducere de Ileana Busuioc, Editura Humanitas, 1998, 222 p.
- Ţoiu, Constantin, *Morsus diaboli*, Prepeleac patru..., Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1998, 342 p.
- Uricariu, Doina, *Vindecările*, Editura Eminescu, col. "Poeţi români contemporani", Bucureşti, 1998, 800 p.
- Uricariu, Doina, *Nichita Stănescu, lirismul paradoxal*, Editura DU Style, col. "Eseuri", Bucureşti, 1998, 192 p.
- Vighi, Daniel, *Între hanger şi sofa*, Literatura în epoca veche românească, Editura Marineasa, Timişoara, 1998, 302 p.
- Vighi, Daniel, *Tentaţia Orientului*, studii de imagologie, Editura Paralela 45, Piteşti, 1998, 196 p., 18.000 lei
- Zamfir, Mihai, *Educaţie târzie*, roman, vol. I, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1998, 240 p.
- Zarifopol, Paul, *Pentru arta literară*, II, ediţie de Al. Săndulescu, Editura Fundaţiei Culturale Române, col. "Fundamente", Bucureşti, 1998, 424 p.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendarul evenimentelor culturale
- februarie 1999 -

♦ 1 februarie 1894. 15 de ani de la naşterea pictorului **Lucian Grigorescu** (1.02.1894 - 28.10.1965)

♦ 1 februarie 1934. 65 de ani de la naşterea scriitorului **Nicolae Breban**

♦ 1 februarie 1949. 50 de ani de la moartea scriitorului **Nicolae D. Cocea** (29.11.1880 - 1.02.1949)

♦ 1 februarie 1949. 50 de ani de la înfiinţarea **Filarmonicii de Stat** din Sibiu

♦ 2 februarie 1594. 405 ani de la moartea compozitorului **Giovanni Pierluigi Palestrina** (1525 - 2.02.1594)

♦ 2 februarie 1769. 230 de ani de la naşterea scriitorului rus **Ivan Andreevici Krâlov** (2.02.1769 - 12.11.1844)

♦ 2 februarie 1879. 120 de ani de la naşterea scriitorului **Ion C. Vissarion** (2.02.1879 - 5.11.1951)

♦ 2 februarie 1889. 110 de ani de la naşterea omului de ştiinţă **Traian Săvulescu**, fost preşedinte al Academiei Române (2.02.1889 - 29.03.1963)

♦ 2 februarie 1909. 90 de ani de la premiera piesei **Apus de soare** de **Barbu - Ştefănescu Delavrancea**

♦ 2 februarie 1914. 85 de ani de la naşterea poetului **Nicolae Ţaţomir**

♦ 2 februarie 1919. 80 de ani de la apariţia, la Iaşi, a revistei săptămânale **Însemnări literare**

♦ 2 februarie 1939. 60 de ani de la premiera, la New York, a **Suitei a - III - a**, lucrare simfonică de **George Enescu**

♦ 2 februarie 1954. 45 de ani de la moartea compozitorului **Theodor Rogalski**, pianist şi dirijor

♦ 2 februarie 1964. 35 de ani de la moartea scriitorului **Ion Marin Sadoveanu** (15.06.1893 - 2.02.1964)

♦ 3 februarie 1874. 125 de ani de la naşterea scriitoarei americane **Gertrude Stein** (3.02.1874 - 27.07.1946)

♦ 3 februarie 1954. 45 de ani de la moartea lui **Ionel Teodoreanu** (6.01.1897 - 3.02.1954)

♦ 4 februarie 1849. 150 de ani de la moartea poetului şi cărturarului **Costache Conachi** (14.09.1778 - 4.02.1849)

♦ 4 februarie 1929. 70 de ani de la naşterea pictorului **Constantin Piliuţă**

♦ 5 februarie 1859. 140 de ani de la moartea lui **Alecu Russo** (17.03.1819 - 5.02.1859)

♦ 5 februarie 1939. 60 de ani de la moartea matematicianului **Gheorghe Ţiţeica** (4.10.1873 - 5.02.1939)

♦ 6 februarie 1564. 435 de ani de la naşterea scriitorului englez **Christopher Marlowe** (6.02.1564 - 30.05.1593)

♦ 7 februarie 1934. 65 de ani de la naşterea poetului **Florin Mugur**

♦ 8 februarie 1979. 20 de ani de la moartea poetului **Alexandru Philippide** (1.04.1900 - 8.02.1979)

♦ 9 februarie 1874. 125 de ani de la moartea istoricului francez **Jules Michelet** (21.08.1798 - 9.02.1874)

♦ 9 februarie 1924. 75 de ani de la naşterea poetului **Teodor Balş** (9.02.1924 - 27.07.1983)

♦ 9 februarie 1924. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Tompa István**

♦ 10 februarie 1874. 125 de ani de la moartea cărturarului şi istoricului **Eudoxiu Hurmuzaki** (29.09.1812 - 10.02.1874)

♦ 10 februarie 1929. 70 de ani de la naşterea scriitorului **Cedomir Cionca**

♦ 10 februarie 1949. 50 de ani de la moartea scriitorului **Octav Şuluţiu** (5.11.1909 - 10.02. 1949)

♦ 11 februarie 1829. 170 de ani de la moartea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

dramaturgului rus **Aleksandr S. Griboedov** (4.01.1795 - 11.02.1829)

♦ 11 februarie 1879. 120 de ani de la moartea lui **Honoré Daumier** (26.02.1808 - 11.02.1879)

♦ 11 februarie 1914. 85 de ani de la naşterea scriitorului **Paul Alexandru Georgescu**

♦ 11 februarie 1929. 70 de ani de la naşterea scriitorului **Traian Filip**

♦ 12 februarie 1804. 195 de ani de la moartea lui **Immanuel Kant** (22.04.1724 - 12.02.1804)

♦ 12 februarie 1884. 115 de ani de la naşterea **Otiliei Cazimir** (12.02.1884 - 8.06.1967)

♦ 12 februarie 1899. 100 de ani de la naşterea lui **I. Peltz**

♦ 12 februarie 1924. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Banu Rădulescu**

♦ 12 februarie 1979. 20 de ani de la moartea criticului de artă **Vasile G. Paleolog** (1891 - 12.02.1979)

♦ 13 februarie 1754. 245 de ani de la naşterea lui **Charles Maurice de Talleyrand** (13.02.1754 - 17.05.1838)

♦ 15 februarie 1834. 165 de ani de la naşterea istoricului şi scriitorului **V. A. Urechia** (15.02.1834 - 22.11.1901)

♦ 15 februarie 1899. 100 de ani de la naşterea compozitorului francez **Georges Auric** (15.02.1899 - 1983)

♦ 16 februarie 1939. 60 de ani de la naşterea poetului **Ilie Constantin**

♦ 16 februarie 1939. 60 de ani de la naşterea scriitorului **Constantin Soiciu**

♦ 18 februarie 1924. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Radu Albala** (18.02.1924-10.05.1994)

♦ 18 februarie 1959. 40 de ani de la moartea compozitorului **Alfred Alessandrescu** (2.08.1893 - 18.02.1959)

♦ 18 februarie 1974. 25 de ani de la moartea poetului **Cicerone Theodorescu** (9.02.1908 - 18.02.1974)

♦ 19 februarie 1864. 135 de ani de la naşterea folcloristului **Artur Gorovei** (19.02.1864 - 20.03.1951)

♦ 20 februarie 1924. 75 de ani de la naşterea lui **Eugen Barbu** (20.02.1924 - 7.09.1993)

♦ 21 februarie 1939. 60 de ani de la naşterea poetului **George Timcu** (21.02.1939 - 26.02.1997)

♦ 22 februarie 1814. 185 de ani de la naşterea lui **Grigore Alexandrescu** (22.02.1814 - 25.11.1885)

♦ 23 februarie 1904. 95 de ani de la naşterea scriitorului **Nagy István** (23.02.1904 - 24.04.1977)

♦ 23 februarie 1929. 70 de ani de la naşterea istoricului **Titu Georgescu**

♦ 23 februarie 1969. 30 de ani de la moartea dirijorului şi compozitorului **Constantin Silvestri** (31.05.1913 - 23.02.1969)

♦ 25 februarie 1834. 165 de ani de la naşterea poetului **Alexandru Depărățeanu** (25.02.1834 - 11.01.1865)

♦ 25 februarie 1899. 100 de ani de la naşterea scriitorului **Erwin Wittstock** (25.02.1899 - 27.12.1962)

♦ 25 februarie 1939. 60 de ani de la naşterea scriitorului **Virgil Duda**

♦ 26 februarie 1919. 80 de ani de la naşterea poetului **Constant Tonegaru** (26.02.1919 - 10.02.1952)

♦ 27 februarie 1914. 85 de ani de la naşterea pictorului **Erdös Tibor**

♦ 28 februarie 1754. 245 de ani de la naşterea cărturarului **Gheorghe Şincai,** reprezentant al Şcolii Ardelene (28.02.1754 - 2.11.1816)

NOTĂ: Rubrică realizată de colectivul *Serviciului Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" – Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Paul Cernovodeanu – Foreign Travellers in Bucharest in the Time of Phanariots: Jean Claude Flachat 2

Constantin Dapontes 3

Leonardo Panzini 4

Jean Louis Carra 4

Friedrich Wilhelm Bawr 5

Domenico Sestini 5

Ana Maria Orăşanu – The Plumbuita Monastery 6

Adrian-Silvan Ionescu – The Urban Elegance at the End of the 18th Century and the Beginning of the 19th Century in the Romanian Regions 8

Lizica Papoiu – Louis Felix Guynement de Keralio and his Information about the Romanians 12

Oprea Nedelcu – Books with Ex-libris of C. Cantacuzino, N. Mavrocordat and Pantaleon Calliarchi in the Galaţi "V. A. Urechia" Library's Collections 17

Rossela Caffo – Italy 21

Silvia Păun – The Book's Responsibility at the Beginning of the 3rd Millennium 24

Iulian Scoipan – Rediscovery of the Community Conscience 25

Vasile Băran – The Library's Breaking 28

– Short Poems 29

Teofil Bălaj – The Album of Magdalena Rădulescu (III) 30

Şerban C. Andronescu – Notes from USA 32

* * * – New Books 34

The Calendar of Cultural Events – February 1999 37

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Bucureşti, str. Take Ionescu nr. 4,
sector 1, cod poştal 79711
Tel/Fax: 211.36.25
E-mail: **abidob1@fx.ro**

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor şef: Ion HOREA

Secretar general de redacţie: Teofil BĂLAJ
Secretar de redacţie: Iulia MACARIE

Culegere text: Irina BĂLAN
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA „BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR“

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista **„Biblioteca Bucureştilor“** pe o perioadă de .....luni.
Adresa: Bucureşti, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poştal 79711.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 25.110.24.00.88.642.00.08. Bank - Coop. SMB. filiala Piaţa Romană,
sau în valută: cont nr. 25.110.24.00.88. - 84.00.011 pentru $.

ÎN ATENŢIA CITITORILOR DIN ŢARĂ ŞI STRĂINĂTATE

ANUNŢ FOARTE IMPORTANT

Asociaţia noastră ABIDOB şi Biblioteca Municipală Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din Comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară „BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR“.

Costul unui număr este de 15.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicaţiei. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Ţările Arabe) — 8 $ per exemplar

TIPĂRIT LA TIPOGRAFIA "SEMNE"

Redacţia revistei "BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR" respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

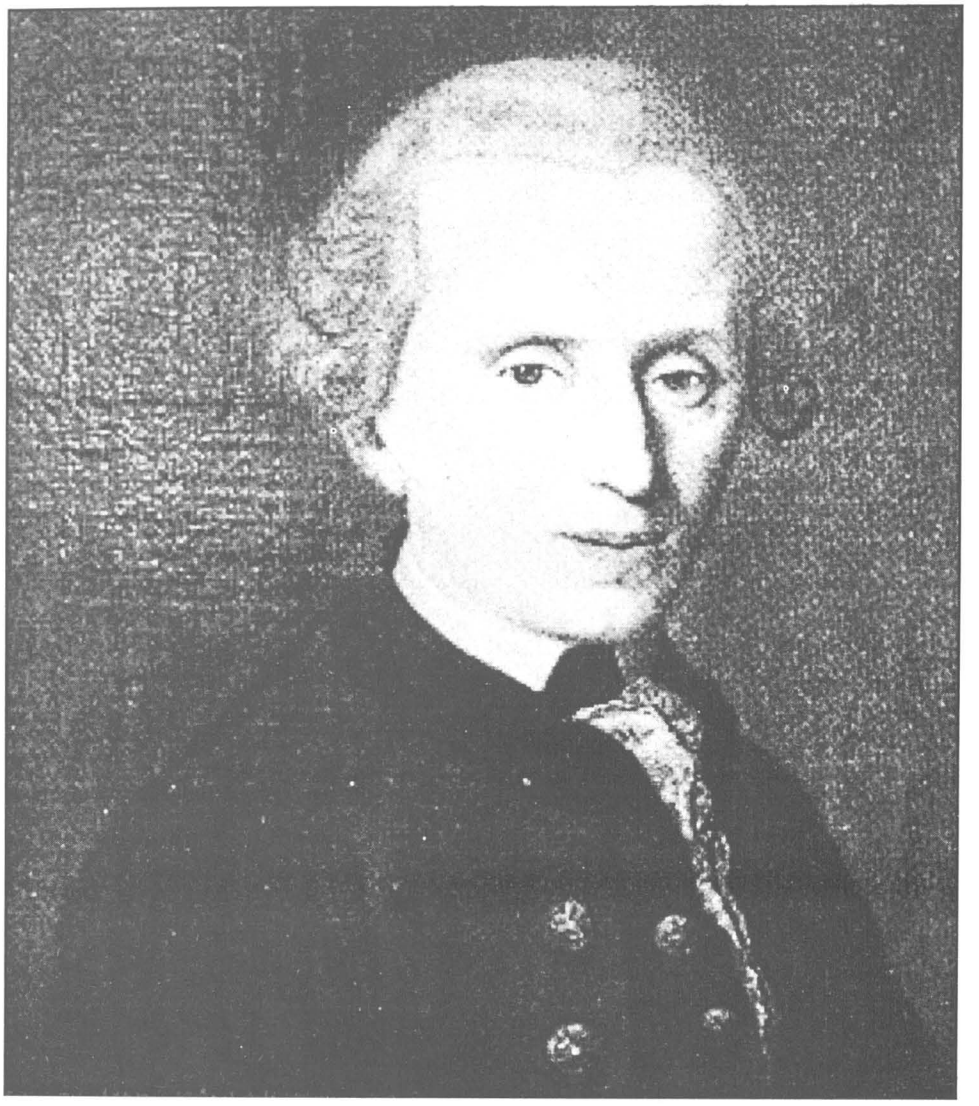

IMMANUEL KANT

1724 – 1804

195 de ani de la moarte

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

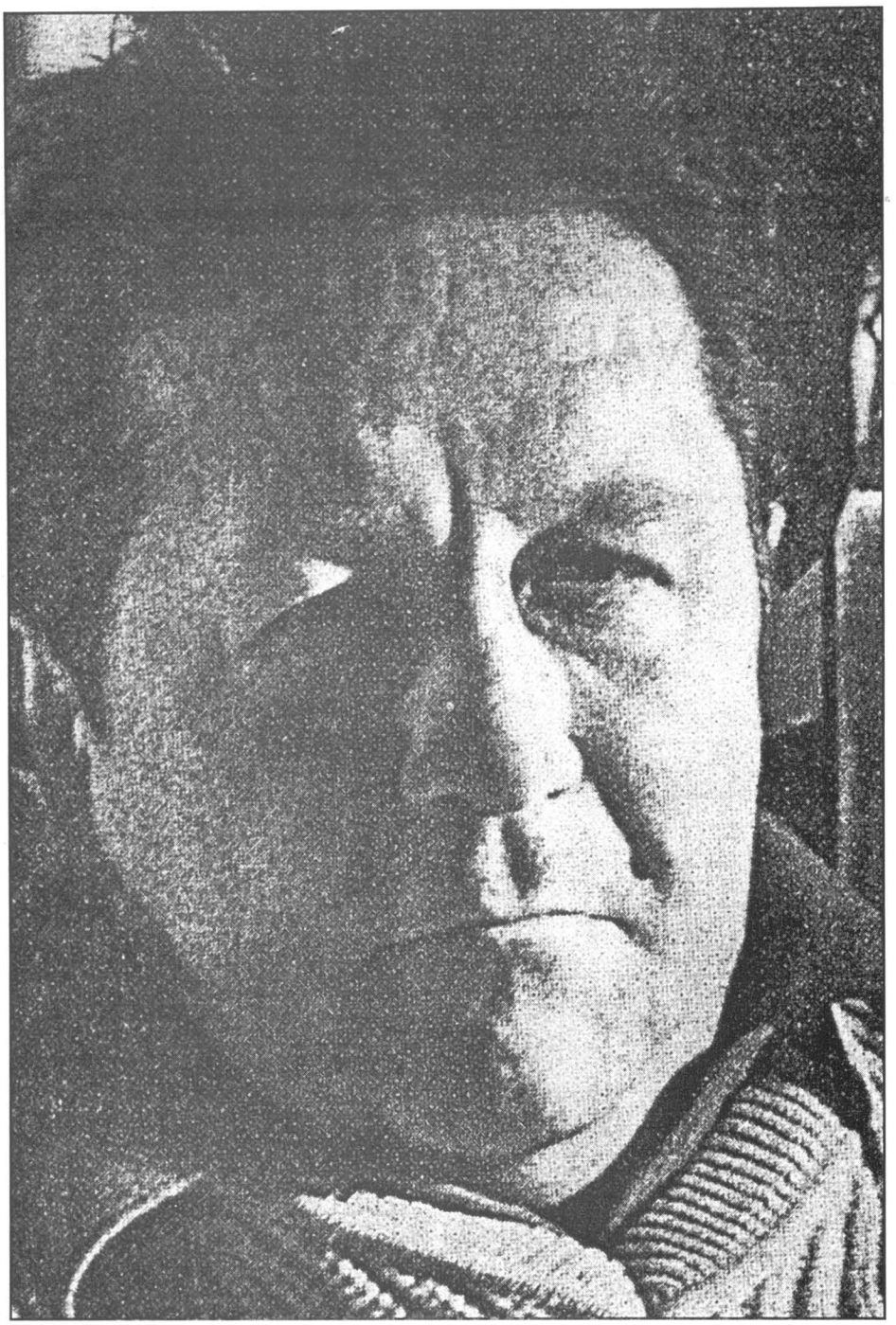

EUGEN BARBU

1924 – 1993

75 de ani de la naştere

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro